

**”EI JOLTAKIN MUOTISUUNNITTELIJALTA TULLA
KYSYMÄÄN, OLIKO TIETOINEN VALINTA PERUSTAA
PERHETTÄ URAN AIKANA” – HUIPPU-URHEILIJOIDEN
KOKEMUKSIA VANHEMMUUDEN KÄSITTELYSTÄ
SUOMALAISESSA URHEILUMEDIASSA**

Joonas Laine
Maisterintutkielma
Journalistiikka
Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Joonas Laine	
Työn nimi ”Ei joltakin muotisuunnittelijalta tulla kysymään, oliko tietoinen valinta perustaa perhettä uran aikana” – Huippu-urheilijoiden kokemuksia vanhemmuuden käsittelystä suomalaisessa urheilumediassa	
Oppiaine Journalistiikka	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Kevät 2022	Sivumäärä 63 + 2 liitesivua
Tiivistelmä <p>Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena oli selvittää, miten suomalaisten huippu-urheilijoiden vanhemmuutta käsitellään journalistisissa urheilumedioissa. Journalistisilla urheilumedioilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa Julkisen sanan neuvostoon kuuluvien medioiden urheilutoimituksia ja medioiden urheiluaiheisia ohjelmia.</p> <p>Huippu-urheilijoiden vanhemmuuden käsittelyä mediassa on tutkittu Suomessa ja kansainvälisesti niukalti. Tutkimuksissa on havaittu muun muassa äidin sekä urheilijan rooleja kuvattavan huonosti yhteensopiviksi. Vastakkainasettelulla voi olla konkreettisiä vaikutuksia: perheen perustamisen on joissain tapauksissa havaittu olevan syy naisurheilijoiden uran lopettamiseen, osittain taustalla vaikuttaneiden perhekeskeisten kulttuurillisten normien seurauksena. Näitä normeja mediakin on osaltaan luomassa. Asetelma asettuu ristiriitaiseen valoon, kun samaan aikaan esimerkkejä huipputasolla urheilevista äideistä on lukuisia.</p> <p>Aiemmat tutkimukset ovat keskittyneet pitkälti urheilijaäiteihin, minkä takia tähän tutkimukseen koettiin erityisen tärkeäksi sisällyttää myös urheilijaisät. Tutkimusaihetta lähestyttiin haastattelemalla viittä suomalaista kansainvälisen tason huippu-urheilijaa, joista kolme on urheilijaäitejä ja kaksi urheilijaisiä. Haastattelut suoritettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina joulukuussa 2021–2022. Urheilijoilta kysyttiin kokemuksia heidän oman vanhemmuutensa urheilumediakäsittelystä ja vanhemmuuden käsittelystä urheilumediassa yleisellä tasolla. Mukana on sekä yksilö- että joukkuelajien urheilijoita, ja kaikki ovat saaneet vähintään yhden lapsen urheilu-uransa aikana.</p> <p>Haastatteluaineisto analysoitiin aineistolähtöisesti teemoittelemalla. Esiin nousi neljä pääteemaa: positiivisia kokemuksia oman vanhemmuuden käsittelystä, tuloskeskeinen urheilumedia, vanhemmuutta kyseenalaistavan urheilumedian ristiriita sekä (urheilu)median toimintatavat ja niiden vaikutukset. Oman vanhemmuutensa käsittelyn olivat kokeneet positiiviseksi kaikki viisi urheilijaa, mutta esiin nousi myös kokemus vanhemmuuden yleisellä tasolla kyseenalaistavasta urheilumediasta. Urheilijat kertoivat vanhemmuuden olleen itselleen positiivinen ja jopa urheilemista auttanut asia, mikä asettaa urheilumedian suhtautumisen vanhemmuuteen taakkana urheilun kannalta ristiriitaiseen valoon. Haastatteluista nousi esiin myös asioita, jotka eivät suoraan liittyneet urheilumediaan tai vanhemmuuden käsittelyyn, kuten ongelmalliseksi koettu verkko-otsikointi.</p>	
Asiasanat huippu-urheilu, isyys, journalismi, media, urheilujournalismi, vanhemmuus, äitiys	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto (JYX)	
Työn ohjaaja Lauri Haapanen	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	3
3	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA AIEMPI TUTKIMUS	5
3.1	Tieteenfilosofiset lähtökohdat.....	5
3.2	Urheilujournalismi	8
3.2.1	Urheilujournalismi Suomessa ja maailmalla.....	8
3.2.2	Urheilujournalismi ja sukupuoli.....	9
3.2.3	Urheilujournalismi ja vanhemmuus	11
3.2.4	Urheilijaisyyden käsittelyn vähyys ja tutkijan omat havainnot.....	15
3.3	Juttujen kohteiden kokemukset median käsittelystä	17
4	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSAINEISTO	19
4.1	Tutkimusaineisto ja haastateltavien valinta	19
4.2	Aineiston analyysi.....	22
5	TULOKSET	27
5.1	Positiivisia kokemuksia oman vanhemmuuden käsittelystä	28
5.2	Tuloskeskeinen urheilumedia	31
5.3	Vanhemmuutta kyseenalaistavan urheilumedian ristiriita	33
5.4	(Urheilu)median toimintatavat ja niiden vaikutukset.....	36
5.4.1	Vanhemmuuden urheilumediakäsittelyn vaikutukset	37
5.4.2	Toimittajan toiminta haastattelukokemukseen vaikuttavana tekijänä.....	39
5.4.3	(Urheilu)median negatiivisia piirteitä	41
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	45
7	LOPUKSI	55
	KIRJALLISUUS.....	59
	LIITE: TUTKIMUSHAASTATTELUIEN HAASTATTELURUNKO	64

1 JOHDANTO

Tämän pro gradu -tutkielman aiheena on huippu-urheilijoiden vanhemmuuden käsittely suomalaisessa journalistisessa urheilumediassa. Näkökulmaksi olen valinnut huippu-urheilijoiden kokemukset haastattelutilanteista, haastatteluissa käsitellyistä asioista sekä heistä tehdyistä jutuista eri medioiden urheiluosastoilla ja urheiluaiheisissa ohjelmissa, kun aiheena on ollut vanhemmuus. Huippu-urheilijoiden vanhemmuuden käsittelyä mediassa on tutkittu Suomessa ja kansainvälisestikin niukalti. Cooky, Messner ja Musto (2015) huomasivat tutkiessaan yhdysvaltalaisista tv-urheilua, että naisurheilijoita käsiteltäessä heidän rooliaan äitinä korostettiin. Esimerkiksi ESPN-kanavan SportsCenter-ohjelmassa koripallotähti Candace Parkerilta kysyttiin ”Kuinka tasapainoilet sen suhteen, että olet koko seuran, mutta myös pienen tytön elämän keskipiste?” (mts. 277), mitä olisi vaikea kuvitella kysyttävän mieskoripalloilijoilta. Kun käsittelyä vertaa miesurheilijoiden urheilijuutta korostavaan innostuneeseen kerrontaan, sukupuolten välille syntyy naisten urheilua trivialisoiva eli vähättelevä ja sitä toisarvoiseksi asettava epäsuhta (Cooky ym., 2015).

Sosiaalisessa konstruktionismissa todellisuuden ja asioiden merkityksen ajatellaan rakentuvan kielellisessä vuorovaikutuksessa, ja lähestyttäessä todellisuutta tästä ontologisesta lähtökohdasta median rooli on merkittävä. Representaatioillaan media luo asioille merkityksiä, ja tuloksena on tietynlaisia subjektipositioita eli ikään kuin ”alaidentiteettejä” (McGannon ym., 2012), kuten esimerkiksi urheilijaäiti ja urheilijaisä. Toisin sanoen media on osaltaan määrittelyssä, mitä tarkoittaa olla urheilijaäiti tai -isä, ja ikään kuin mitä tehtäviä tai ominaispiirteitä näihin identiteetteihin kuuluu. Urheilun ja vanhemmuuden yhdistäminen voi näyttäytyä naisurheilijoille vähintäänkin hankalalta, jos esimerkiksi vanhemmuus lastenhoitoineen ja muine tehtävineen liitetään pelkästään naisurheilijoihin. Syntyy mielikuva urheilijaäitiydestä, joka tarkoittaa urheilun ohella vähintäänkin yhtä tiivistä – ellei jopa tiukempaa – keskittymistä äitiyteen. Tällainen identiteetti voi olla osaltaan vaikuttamassa siihen, mitä ajattelemme erilaisista urheilevista äideistä ja miten he itse mieltävät itsensä

(McGannon ym., 2012). Tällä voi olla myös käytännön vaikutuksia: perheen perustamisen on havaittu olevan joissain tapauksissa syy naisurheilijoiden uran lopettamiseen, osittain taustalla vaikuttaneiden perhekeskeisten kulttuurillisten arvojen ja normien seurauksena (Ekengren ym., 2020; Tekavc ym., 2020). Huipputasolla urheilevista äideistä on kuitenkin useita esimerkkejä (Appleby & Fisher, 2009; McGannon ym., 2015), mikä osoittaa urheilun ja äitiyden yhdistämisen olevan myös mahdollista.

Urheilijaäitiyttä käsitellään suomalaisessa urheilujournalismissa aina silloin tällöin. Vuoden 2022 alkupuolella se nousi otsikoihin beach volleyn pelaajan Taru Lahti-Liukkosen apurahakiistan myötä (ks. esim. Kuisma, 2022), minkä lisäksi äitiys nousi esiin ainakin kahdessa Yle Urheilun tekemässä henkilöjutussa (ks. Hirvonen, 2022; Sipilä & Karttunen, 2022). Urheilijaisyyttä on käsitelty harvemmin: viime kuukausilta on esimerkkejä (ks. esim. Pitkänen & Hirvonen, 2021), mutta viitteitä määrällisen käsittelyn eroista antoi esimerkiksi sopivien urheilijaisähaastateltavien löytämisen hankaluus tähän tutkimukseen sekä Uumajan yliopistossa kurssityönä tekemäni pienimuotoinen tutkimus vanhemmuuden rakentumisesta Helsingin Sanomien urheilun verkkoartikkeleissa. Palaan näihin aspectteihin myöhemmin tässä tutkimuksessa.

Sukupuolten tasa-arvoinen käsittely on ollut suomalaisessa journalismissa näkyvästi esillä. Esimerkiksi Helsingin Sanomat alkoi taannoin seurata laskurilla eri sukupuolta olevien henkilöiden määrää jutuissaan (Yläjärvi & Ubaud, 2018). Urheilujournalismissakin esimerkiksi Yle Urheilu ja Yle Sporten ilmoittivat ottavansa tasa-arvoisemman käsittelyn miesten ja naisten välillä yhdeksi sisällöntuotannon päämäärästään, sekä määrällisesti että laadullisesti (Yle, 2017). Määrällisen puolen lisäksi onkin tärkeää pureutua nimenomaan myös urheilu-uutisoinnin laadulliseen puoleen, johon eri sukupuolta olevien urheilijoiden vanhemmuuden käsittely tarjoaa oman spesifin kulmansa.

Seuraavassa luvussa esittelen tutkimusongelman ja tutkimuskysymykset. Sen jälkeen käyn läpi tutkimuksen tieteenfilosofiset lähtökohdat ja avaan urheilujournalismin olennaisimpia puolia tutkimuksen kannalta sekä muuta taustoittavaa tutkimusta. Tutkimusmenetelmät ja -aineiston esittelen luvussa neljä, jonka jälkeen käyn läpi tulokset sekä niiden pohjalta tekemäni johtopäätökset. Lopuksi arvioin tekemääni tutkimusta ja esittelen mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten suomalaisten huippu-urheilijoiden vanhemmuutta käsitellään journalistisissa urheilumedioissa eli toisin sanoen journalististen medioiden urheiluosastoilla tai urheiluaiheisissa ohjelmissa. Pureudun aiheeseen haastatteleamalla urheilijoita: millaisia kokemuksia heillä on haastattelutilanteista ja heistä tehdyistä jutuista, joissa aiheena on ollut heidän vanhemmuutensa. Haastattelutilanteet ja vuorovaikutuksen toimivuus niiden aikana on journalismin kannalta olennaista (Jaakkola, 2013). Vanhemmuuden ja perhe-elämän voi nähdä lisäksi henkilökohtaisena aiheena, jolloin journalisteilta saatetaan vaatia erityistä tahdikkuutta. Tämän myötä ensimmäinen tutkimuskysymykseni on:

1. Minkälaisia kokemuksia huippu-urheilijoilla on siitä, kun heidän vanhemmuuttaan on käsitelty journalistisen urheilumedian haastattelussa?

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen sisällytän myös urheilijoiden kokemukset haastattelujen perusteella tehdyistä jutuista. Keskustelun ja muistikuvien stimuloimiseksi sekä konkreettisempien vastausten saamiseksi pyysin haastateltavia urheilijoita miettimään etukäteen kolmea juttua, joissa heidän vanhemmuuttaan on käsitelty. Tällä tutkimuskysymyksellä pyrin saamaan tietoa esimerkiksi siitä, onko journalistien toiminta jollain tavalla vaikuttanut urheilijoiden halukkuuteen kertoa vanhemmuudestaan, joka on aiheena mahdollisesti henkilökohtainen. Yksi näkökulma ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä on myös se, ilmeneekö kokemuksissa eroja sukupuolten välillä.

Oman vanhemmuuden käsittelykokemusten lisäksi näen olennaiseksi urheilijoiden kokemukset urheilijavanhemmuuden käsittelystä urheilumediassa ylipäättään, ja toinen tutkimuskysymykseni on:

2. Mitä huippu-urheilijat ajattelevat vanhemmuuden käsittelystä journalistisessa urheilumediassa?

Toisen tutkimuskysymyksen taustalla on pyrkimys saada laajempi kuva urheilumedian urheilijavanhemmuuden käsittelystä sekä siitä, miten urheilijat tämän käsittelyn kokevat. Uskon, että oman vanhemmuutensa käsittelyn lisäksi urheilijat ovat seuranneet myös muiden urheilijoiden vanhemmuuden käsittelyä ja kenties puhuneet käsittelystä toistensa kanssa. Jos muiden urheilijoiden vanhemmuuden käsittely esimerkiksi eroaisi siitä käsittelystä, minkä on itse kokenut, esiin voi nousta havainnollistavia esimerkkejä tutkimustani ajatellen.

Vanhemmuuden käsittelyn ja käsittelykokemusten ohella olennainen näkökulma on myös niiden vaikutukset urheilijoihin, ja miten niiden pohjalta on mahdollisesti toimittu. Kuten johdannossa mainittiin, yhteiskunnassa vallitsevat arvot ja normit ovat joissain tapauksissa olleet osittain vaikuttamassa naisurheilijoiden päätöksiin lopettaa urheilu-ura, ja näitä normeja mediakin on luomassa tai vahvistamassa. Vanhemmuuden käsittely urheilumediassa voi siis omalta osaltaan vaikuttaa urheilijoiden ura- ja perhesuunnitteluun. Tämä pätee myös miehiin: jos käsittely on olematonta, lapsiperhe-elämän yhdistäminen urheilu-uraan ei ainakaan suoraan näyttäytyä haastavalta, minkä voisi kuvitella laskevan kynnystä perheen perustamiseen urheilu-uran aikana. Toisaalta tällöin ei myöskään ole tarjolla esimerkkejä siitä, miten yhdistäminen voisi onnistua. Tätä mukaillen kolmas tutkimuskysymykseni on:

3. Millä tavoin vanhemmuuden käsittely journalistisessa urheilumediassa on vaikuttanut huippu-urheilijoihin?

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä jätän tarkoituksella auki mahdollisuuden sille, että myös muiden urheilijoiden vanhemmuuden käsittely on voinut ollut vaikuttamassa perheen perustamisen ja urheilu-uran suhteen tehtäviin valintoihin.

3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA AIEMPI TUTKIMUS

Tässä luvussa käsittelen tutkielman tieteenfilosofisia lähtökohtia, urheilujournalismia tutkielman kannalta olennaisista näkökulmista sekä juttujen kohteiden kokemuksia median käsittelystä osana journalismia.

3.1 Tieteenfilosofiset lähtökohdat

Tämän tutkielman tekoa ohjaa sosiaalista konstruktionismia noudatteleva ontologinen käsitys eli käsitys todellisuudesta. Sosiaalinen konstruktionismi on saanut vaikutteita monilta tieteenaloilta, eikä suuntaukselle ole tarkkarajaista, kaikenkattavaa kuvausta. Yksi suuntauksen keskeisessä asemassa olevista asioista on kieli. (Burr, 2015.) Kieli rakentaa maailmaamme aktiivisesti, emmekä ilman kielellistä ilmaisua pystyisi jäsentämään todellisuutta ja antamaan eri asioille tuntemiamme merkityksiä. Voi siis nähdä, ettei meitä ikään kuin ole olemassa ilman kieltä: persoonallisuutemme ja erilaiset tunteet kuten rakkaus, viha ja kateus eivät ole ihmisyyden sisäsyntyisiä ominaisuuksia, sillä ne tulevat ymmärrettäväksi ja todeksi vasta kielellisen ilmaisun kautta. On myös huomionarvoista, että kieli on jo olemassa ennen meitä, joten oppiessamme puhumaan meidän on pakko omaksua sen määrittelemät kategoriat merkityksineen. (Burr, 2015, 54.) Kieli ja sanojen merkitykset sekä erilaiset normit ja käsitykset voivat kuitenkin muuttua ajan mittaan. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta muutos tapahtuu ja sitä kautta tietomme ympäröivästä maailmasta tuotetaan päivittäisessä vuorovaikutuksessa toistemme välillä (Burr, 2015, 5).

Toisin sanoen se, mitä merkityksiä asiat saavat, muokkautuu esimerkiksi sen mukaan, miten asioista puhumme – tai emme puhu.

Merkityksien muokkautuvuuden myötä sosiaaliselle konstruktionismille on luonteenomaista kriittinen suhtautuminen kiistattomana pidettyyn tietoon (eng. *taken-for-granted knowledge*) (Burr, 2015). Tämän tutkielman kannalta olennainen esimerkki on Burrin esiin nostama niin kutsuttu sosiaalinen sukupuoli ja sen rakentuminen sekä sosiaalisen sukupuolen ero biologiseen sukupuoleen verrattuna (englannissa *gender* ja *sex*).

Havainnoidessamme maailmaa yleisenä oletuksena on ihmisten jako kahteen kategoriaan, miehiin ja naisiin. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta voi kuitenkin kyseenalaistaa ajatuksen siitä, että kyseiset kategoriat heijastaisivat luonnollisesti kahta toisistaan eroavaa ihmistyyppiä (Burr, 2015, 3), ikään kuin ne olisivat perimmäiseltä olemukseltaan erilaisia. Burr huomauttaa, että lisääntymiselimistöt ovat toki erilaisia, mutta lopulta yksiselitteinen määrittely miehiksi tai naisiksi esimerkiksi joidenkin oletettujen sisäsyntyisten, luonnollisten ominaisuuksien mukaan on vaikeaa. Ovatko kaikki miehet luonnostaan rationaalisesti ajattelevia ja naiset emotionaalisuuteen taipuvia ihmisiä kuten stereotyyppisesti on ajateltu? Vastaus lienee selvä: eivät ole. Kuten Burr (2015, 3) tuo esiin, itsestäänselviltä ja luonnollisilta vaikuttavat kategoriat *mies* ja *nainen* ovat sidottuja sukupuolen sosiaaliseen ulottuvuuteen, joka rakentuu erilaisten kulttuurisidonnaisten normien ja vakiintuneiden käsitysten mukaan.

Median ja samalla journalismin rooli vuorovaikutuksessa ja erilaisten merkitysten tuottamisessa on iso. Yhtenä journalismin tehtävistä on tulkita maailmaa sekä tiedon merkitystä ja tiedon vaikutuksia ihmisten elämään, joten journalismin avulla pystymme keskustelemaan asioista keskenämme (Jaakkola, 2013). Nieminen ja Pantti (2012, 103) lisäksi muistuttavat, että kohtaamme päivittäin mediaesityksiä uutisista esimerkiksi elokuvajulisteisiin, ja niissä on aina jonkinlainen sisäänrakennettu näkökulma maailmaan. Nämä esitykset juuri tuottavat todellisuuttamme ja ”muovaavat myös mielipiteitämme ja arvojamme ja tarjoavat identiteettien, unelmien ja tunteiden rakennusaineita” (mts. 103). Tämän vuoksi myös se, mitä ja miten journalistit asioista puhuvat ja miten niitä käsittelevät, on merkittävää.

Journalismissa konstruktivistisesti tietoa tuottaviksi ilmiöiksi voidaan lukea esimerkiksi kehystäminen. Kehystäminen tarkoittaa asioiden ja ilmiöiden tiettyjen puolien valitsemista, mikä antaa käsiteltävästä aiheesta tietynlaisen tulkinnan (Entman, Matthes & Pellicano, 2009). Tulkinnasta voi välittyä suorasti tai epäsuorasti toivottava suhtautuminen asiaan, ja se

saattaa sisältää myös moraalisia vihjauksia aiheesta. Kehykset muodostuvat, kun kommunikoinnissa toistetaan samoja asioita ja piirteitä, ja kehysten toistuminen muodostaa aiheesta ajan mittaan tietynlaisen mielikuvan. Samalla todennäköisyys tietynlaiseen aiheeseen suhtautumiseen kasvaa ja vaihtoehtoihin ajattelutapoihin pienenee. Journalismissa kehystämisen takana ei normaalisti ole tarkoitushakuisuutta, mutta kehystämistä voidaan käyttää myös tietoisesti omien tarkoituserien edistämiseen. (Entman ym., 2009.) On tosin muistettava, että journalismissakin asiat ja aiheet kehystetään aina jollain tietyllä tavalla, mikä luo niistä myös tietynlaisen kuvan.

Kehystämisen kanssa läheinen käsite on diskurssi, jonka voi nähdä toimivan tietoa tuottavana ilmiönä limittäin kehystämisen kanssa. Käsitteen muodostumiseen vahvasti vaikuttanut Michel Foucault kuvaa diskursseja ”käytänteiksi, jotka systemaattisesti muokkaavat asioita, joista ne puhuvat” (Foucault, 2002, 54). Konkreettisemmin diskursseilla tarkoitetaan erilaisia merkityksiä, metaforia, representaatioita, kuvia ja tarinoita, jotka yhdessä muodostavat tietynlaisen version tapahtumista tai asioista (Burr, 2015, 77-75). Burr (2015) ottaa esimerkiksi ketunmetsästyksen, jota voi puolustaa vetoamalla ketunmetsästyksen tuhoeläimen kontrollointina -diskurssiin; tai vastustaa vetoamalla eläinten tappamista vastustavaan ketunmetsästyksen moraalittomana toimintana -diskurssiin. Diskurssit siis omalta osaltaan rakentavat maailmaamme sen kautta ”mitä sanotaan, kirjoitetaan tai kuvataan muulla tavoin” (Burr, 2015, 76). Jos tiettyä diskurssia toistetaan ja vedotaan sen sisältämiin seikkoihin ikään kuin totena, tämä vaikuttaa osaltaan kehysten rakentumiseen ja tietynlaisen kuvan muodostumiseen asioista. Nykykulttuurissa, jossa mediaa kulutetaan erittäin paljon, välitetty käsitys voi levitä laajalle, minkä myötä journalismilla on erilaisia diskursseja käyttävänä ja niitä muodostavana tahona oma merkittävä roolinsa.

Representaation voi nähdä tässä merkitysten tuottamisen yhtälössä kenties helpoiten hahmotettavana asiana, ikään kuin merkitysten tuottamisen alkulähteenä. Representaatiolla tarkoitetaan asioiden tai ihmisten esittämistä tai niin sanotusti uudelleen esittämistä tekstin, kuvan, puheen tai näiden yhdistelmän kautta – esimerkiksi mediassa – ja tämä esitys on osaltaan vaikuttamassa siihen, mitä näiden esitysten kohteena olevista asioista ajattelemme ja miten niihin suhtaudumme (Kantola ym., 1998, 19; Paasonen, 2012). Paasonen (2012, 40) nostaa representaatiosta esimerkkinä esiin valokuvan Miss Suomesta: kuva esittää itse henkilöä, mutta sen lisäksi kuvan voi nähdä myös edustavan missi-instituutiota, naisellisuuden ja naiskauneuden normeja tai kansallisuutta.

3.2 Urheilujournalismi

Urheilu ja urheilujournalismi ovat olleet jo pitkään erittäin näkyvä osa yhteiskuntaa Suomessa ja muualla maailmassa. Käyn tässä alaluvussa läpi tutkimuksen kannalta urheilujournalismin keskeisimpiä puolia aiheen taustoittamiseksi: urheilujournalismin lyhyt historia Suomessa ja maailmalla, urheilujournalismi ja sukupuoli sekä urheilujournalismi ja vanhemmuus. Lopuksi avaan vielä lyhyesti urheilijaisyyden käsittelyn vähyyttä omien havaintojeni kautta, joita tein tutkiessani kurssityönä vanhemmuuden käsittelyä Helsingin Sanomien urheilusivuilla.

3.2.1 Urheilujournalismi Suomessa ja maailmalla

Urheilu on erittäin näkyvä osa yhteiskuntaa niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa, ja sen näkyväksi tekemisessä medialla on keskeinen rooli. Urheilua välitetään ja käsitellään televisiossa, medioiden verkkosivuilla, printtilehdissä, radiossa ja nykyään myös esimerkiksi erilaisissa podcasteissa. Suurimpien kansainvälisten urheilutapahtumien katsojaluvut pyörivät sadoissa miljoonissa. Suomessa pelkästään television eri urheiluohjelmilla ja -lähetyksillä on satoja tuhansia katsojia (Finnpanel, 2019), ja medioiden urheiluosastojen verkkosivuilla kävijämäärät pyörivät yksittäisissä jutuissa parhaimmillaan kymmenissä, ellei jopa sadoissa tuhansissa.

Ensimmäisiä urheilujournalistisia julkaisuja voidaan katsoa olevan 1800-luvun alkupuolella julkaistu yhdysvaltalainen lehti, joka raportoi lukijoilleen tuloksia muun muassa metsästys- ja pyöräkilpailuista. Suomessa ensimmäiset urheiluun keskittyneet lehdet alkoivat ilmestyä vuosisadan loppupuolella, ja vuonna 1898 alkunsa saanutta Urheilulehteä julkaistaan edelleen. (Itkonen ym., 2008, 28.) Urheilujournalismilla on ollut historian saatossa ongelmia tulla otetuksi vakavasti ammatillisessa mielessä, vaikka se on samaan aikaan myös ainakin brittiläisessä kontekstissa ollut eri medioiden näkyvimpiä ja suosituimpia journalismin osa-alueita (Boyle, 2006; Rowe, 2004). Urheilujournalismia on Boylen ja Rowen mukaan suomittu muun muassa kritiikittömyydestä ja liian läheisistä suhteista juttujen kohteiden eli urheilussa mukana olevien tahojen kanssa. Samoja huomioita on noussut aiemmin esiin myös suomalaisessa kontekstissa (Pänkäläinen, 1998).

Suomessa ison osan urheilu-uutisoinnista on havaittu koostuvan niin sanotusta otteluraportoinnista ja tuloksista (Laine & Välimäki, 2012). On myös huomionarvoista, että joskus puhuttaessa urheilujournalismista voidaan nähdä olevan kyse pikemmin urheiluviihdetuotannosta kuin varsinaisesti journalismista sen yhteiskunnallista kritiikkiä esittävässä roolissa – esimerkiksi joidenkin arvokisojen kohdalla saatetaan kisojen alkaessa keskittyä enemmän itse urheiluun mahdollisten epäkohtien jäädessä enemmän taka-alalle. Viihdepainotteisemmat tuotannotkin tosin toteuttavat yhtä Itkosen ym. (2008) esiin nostamaa journalismin tehtävää tuottamalla yhteisiä kokemuksia ja viestimällä me-henkeä. Kriittisen ulottuvuuden voi nähdä suomalaisessa urheilujournalismissa myös huomattavasti kehittyneen. Kriittiset ja väärinkäytöksiä sekä epäkohtia esiin tuovat jutut ovat nykyään tulleet osaksi urheilujournalismin arkea. Viime vuosina puheenaiheina ovat olleet esimerkiksi valmennettaviaan kaltoin kohdellut luisteluvalmentaja Mirjami Penttinen (ks. esim. Virtanen, 2020), jääkiekon päähän kohdistuneet taklaukset ja niistä aiheutuvat vakavat loukkaantumiset (ks. esim. Paasi, 2019), urheilun rooli ilmastonmuutoksessa (ks. esim. Sundelin, 2019) sekä urheilijoiden mielenterveyden häiriöt (ks. esim. Hirvonen & Kössö, 2020a, 2020b).

3.2.2 Urheilujournalismi ja sukupuoli

Yksi urheilujournalismin epäkohdista on ollut ja on monin paikoin edelleen sen sukupuolittuneisuus. Urheilujournalismi on ollut pitkään miesvaltaista sekä tekijöidensä (Boyle, 2006; Koivisto, 2005; Rowe, 2004) että myös sisältöjensä puolesta. Laine ja Kotilainen (2020, 59) toteavat naisurheilijoiden saaneen maailmanlaajuisesti vähemmän palstatilaa sanomalehtiuutisoinnissa miesurheiluun verrattuna vuosikymmenten ajan ja osuuden olleen vielä 2010-luvullakin pieni miesurheiluun verrattuna. Trendi on ollut samanlainen myös television puolella. Esimerkiksi Cookyn ym. (2015) pitkittäistutkimuksessa tarkasteltiin losangelesilaisten tv-kanavien urheilu-uutisia sekä kohokohtalähetyksiä (*highlights shows*) ja ESPN-kanavan SportsCenter -ohjelmaa viitenä eri vuotena 1989–2014. Naisurheilun saaman ruutuajan osuus uutisoinnista oli parhaimmillaan 8,7 prosenttia (1999) ja alhaisimmillaan 1,6 prosenttia (2009). Lukuja tarkasteltaessa on tosin pidettävä mielessä Yhdysvaltojen varsin erityislaatuinen urheiluympäristö, jossa miesten koripallo, amerikkalainen jalkapallo sekä baseball ovat huippusuosittuja (Cooky ym., 2015).

Cookyn ym. (mt.) tutkimuksessa vuonna 2014 tämä kolmikko sai lähes 75 prosenttia ruutuajasta.

Urheilu-uutisointia ja sen sukupuolijakaumaa on tutkittu myös Suomessa. Iltasanomien ja Iltalehden paperilehden artikkeleissa miesurheilijoilta käsiteltiin 74 prosentissa ja naisurheilijoita 26 prosentissa Ateenan kesäolympialaisista tehdyistä jutuista vuonna 2004, ja Torinon talviolympialaisissa 2006 prosenttijakauma oli miesurheilijoiden hyväksi 78–22 (Laine, 2016). Laine ja Kotilainen (2020) tutkivat puolestaan Iltalehden painetun lehden uutisointia Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 talviolympialaisissa. Calgaryn olympialaisten aikaan miesurheilijoita käsiteltiin 68,5 prosentissa tehdyistä jutuista ja naisurheilijoita 15,8 prosentissa, kun taas Pyeongchangissa jakauma (51,2–35,3) oli miesurheiluun painottunut, mutta huomattavasti tasaisempi. Laine ja Kotilainen tosin muistuttavat, että naisurheilijoiden parempaa näkyvyyttä Pyeongchangin uutisoinnissa selittää naisurheilijoiden kahmimat viisi mitalia miesten yhteen verrattuna. Olympialaisten aikaan naisurheilu nousee myös ylipäättään enemmän esiin normaaliin verrattuna (Laine, 2016). Tuoreempia tilastoja on tutkinut muun muassa Emmi Kankaanmäki pro gradu -työssään, jossa tarkastelussa oli Helsingin Sanomien urheilusivut tammikuussa 2017. Aineiston 271 artikkelista naisia käsiteltiin 26:ssa ja miehiä 180:ssa, mikä tarkoittaa prosentuaalisesti jakaumaa 10–66. (Kankaanmäki, 2020.)

Kvantitatiivisen eli määrällisen puolen lisäksi urheilujournalismin sukupuolittuneisuutta on olennaista tarkastella myös laadullisesta näkökulmasta, ja se on myös tässä tutkimuksessa lähestymistapana. Vähäisen palstatilan tai ruutuajan lisäksi naisurheilijoita ja -urheilua on vuosien saatossa myös trivialisoitu eri tavoin. Pirinen (2006, 41) määrittelee trivialisoinnin erilaisiksi tekstillisiksi keinoiksi, jotka ”saavat naisten urheilemisen näyttämään koomiselta, heikkotasoiselta tai vähäarvoiselta.” Väitöstutkimuksessaan Pirinen tutki naisurheilijoiden representointia 1950-luvulta 1990-luvulle viidessä suomalaisessa naistenlehdessä (Eeva, Kotiliesi, Kauneus ja Terveys, Me Naiset sekä Uusi Nainen) sekä kahdessa sanomalehdessä (Helsingin Sanomat ja Aamulehti) 1980- ja 1990-luvuilla. Aineistossa naisurheilua trivialisointiin muun muassa vähättelemällä kilpailusuorituksia, urheilutaitoja ja saavutuksia, vähättelemällä voittoja ja ennätyksiä, kohdistamalla huomiota epäonnistumisiin ja kohdistamalla huomiota naisten ulkonäköön. Sanomalehtiaineistossa korostui naisurheilijoiden suoritusten ja saavutusten vähättely ja naistenlehdissä huomion kohdistaminen ulkonäköön sekä työttömyys (mts. 41).

Trivialisointi on sittemmin ainakin jossain määrin vähentynyt: Annu Mäkelä (Mäkelä, 2007) raportoi pro gradu -työssään naisurheilijoiden käsittelyn olleen asiallisempaa Helsingin Sanomissa yleisurheilun Helsingin MM-kisoissa vuonna 2005 verrattuna lajin ensimmäisiin MM-kisoihin Helsingissä vuonna 1983. Vuonna 2005 uutisoinnissa keskityttiin ulkonäön sijaan itse urheiluun. Myös Emmi Kankaanmäki (2020) tutki urheilu-uutisoinnin laadullista puolta ja huomasi aineistossaan naisten urheilun trivialisoinnin muuttuneen. Utusten sisällöt olivat sikäli tasa-arvoisempia, että niissä ei ollut mainintoja urheilusuorituksen kannalta epäolennaisista asioista kuten yksityiselämästä tai ulkonäöstä, eri sukupuolten suorituksia ei verrattu toisiinsa eikä urheilusuorituksia tai saavutuksia vähätelty kummankaan sukupuolen osalta. Toisaalta esimerkiksi erityisesti joukkuelajien uutisoinnissa näkyi kuitenkin vahva miesolettama, millä Kankaanmäki tarkoittaa tilannetta, jossa mainitaan erikseen, jos kyseessä on naisten urheilua. Tällä tavoin ”naisten urheilu ja naisurheilijat trivialisoidaan toisarvoiseksi, jolloin miesten urheilun merkitys standardina korostuu” (mts. 44).

3.2.3 Urheilujournalismi ja vanhemmuus

Urheilijoiden vanhemmuuden käsittely mediassa on vähemmän esillä ollut ja niukemmin tutkittu aihe, jossa voi myös nähdä trivialisoinnin piirteitä. Johdannossa esiin nostettu Cookyn ym. (2015) tutkimuksen tapaus koripalloilija Candace Parkerista ja hänen kehystämisestään urheilijastatuksen ohella äitinä oli tästä tunnusomainen esimerkki. Lisäksi samanlainen kehystämistapa tuli tutkimuksen aineistossa esiin, kun kerrottiin toisen koripalloilijan Lisa Leslien pääsystä niin sanottuun Hall of Fameen. Lesliestä kertovan jutun lopussa hänet näytettiin lapsi sylissä, ja samalla Leslie toteaa muun muassa vaimona ja äitinä olemisen olevan hänen ykkössaavutuksensa, mihin juttu myös päättyy. Nämä kaksi tapausta nostettiin esiin, koska ne olivat – harvoja – kertoja, kun naisurheilulle annettiin losangelesilaiskanavien urheilu-uutisissa ajallisesti pidempi ohjelmapaikka, inserttien suunnitteluun ja tuotantoon oli selkeästi panostettu ja tarinankerronta oli innostunutta. Cookyn ym. (mt.) mukaan on huomionarvoista, että vaikka vuoden 2014 aineistoon kuuluneissa jutuissa korostettiin Parkerin ja Leslien urheilullisia saavutuksia, molemmissa päädyttiin käsittelemään lopulta äitiyttäkin. Naisurheilijoiden kehystäminen äiteinä on tutkijoiden mukaan varsin yleistä, ja sama teema esiintyi myös pitkittäistutkimuksen aiemmissa osissa. Kun samaan aikaan vanhemmuutta ei käsitellä lähes ollenkaan

miesurheilijoiden kanssa, sukupuolten välille syntyy epäsuhta, joka viestii naisurheilijoiden roolien ristiriitaisuutta (mts. 277). Naisten urheileminen ja urheilu asettuu äitiyden korostamisen myötä toisarvoiseksi eli sitä toisin sanoen trivialisoidaan. Samalla miesurheilun asema **urheilun** keskipisteenä ei horju (mts. 277, oma korostus).

Cookyn ym. (2015) lisäksi urheilijoiden vanhemmuuden käsittelyä mediassa on tutkittu urheilupsykologian alalla (McGannon ym., 2012; McGannon ym., 2015; McGannon ym., 2017; McGannon ym., 2018). McGannonin johtamissa tutkimuksissa keskeinen käsite on identiteetti. Ihmisten oman niin sanotun kokonaisidentiteetin (*self-identity*) – suomeksi paremmin ehkä minäkuvan – nähdään rakentuvan erilaisten subjektipositioiden kautta (McGannon ym., 2012). Subjektipositiot ovat ikään kuin ”alaidentiteettejä”: niitä voivat olla vaikkapa opiskelija ja lehtori tai tässä gradussa esimerkiksi urheilijaäiti, urheilijaisä, naisurheilija ja miesurheilija. Tulkitsemme maailmaa ja itseämme näiden subjektipositioiden kautta (McGannon ym., 2012). Ne ovat osaltaan määrittämässä sitä, mitä voimme kustakin positioista käsin sanoa ja tehdä, ja mikä on sopivaa ja mikä ei – eli ne joko avaavat tai rajoittavat mahdollisuuksia toimia (Räisänen, 2003). Se, mikä on mahdollista toimintaa tai sopivaa mistäkin positioista käsin, muokkautuu sosiokulttuurisessa ympäristössämme, missä medially on iso vaikutus merkitysten luojana (McGannon, 2017; McGannon ym., 2018). McGannonin tutkimuksissa käytetään järjestään sanaa identiteetti viittaamaan näihin erilaisiin positioihin, joten viitataan niihin itse myös samalla sanalla.

McGannon ym. (2012) tutkivat kestävyysjuoksija Paula Radcliffen representaatiota Runner’s World -lehdessä hänen kahden lapsen syntymän yhteydessä vuosina 2008 ja 2010. Analyysissa havaittiin ristiriitaisia merkityksiä: äitiyden ja urheilijuuden kuvattiin sopivan hyvin yhteen, mutta jutuissa rakentui myös äitiyttä ensisijaisesti korostava ja urheilusaavutuksia taka-alalle työntävä identiteetti. Jälkimmäisessä tutkijat näkivät ylläpidettävän äitiyteen perinteisesti liitettyä hoivaideaalia (mts. 826). Hoivaideaalilla (*ethic of care*) tarkoitetaan olettamaa, että naiset luopuvat omista tarpeistaan huolehtiakseen muista. Sen kanssa on nivoutunut yhteen epäitsekkyuden olettaman äitiyteen yhdistävä hyvä äiti - ideaali (*good mother ideal*), jossa äitien myös ajatellaan kokevan uhrautuvasta epäitsekkyudestä iloa ja tyydytystä. Näillä ideaaleilla vahvistetaan McGannonin ym. mukaan sukupuolistereotypiaa, jossa naisten oletetaan soveltuvan luonnostaan parhaiten kotitöihin ja lastenhoitoon, ja tämän myötä lastenhoidon myös ikään kuin pitäisi olla arjessa naisten ykköstehtävä. (McGannon ym., 2015, 52.)

Samantapaisessa tutkimuksessa McGannon ym. (2015) analysoivat 80 pohjoisamerikkalaisilta uutissivustoilta otettua juttua kuvineen ja videoineen, joissa käsiteltiin kymmentä Lontoon olympialaisissa 2012 kilpaillutta yhdysvaltaista urheilijaäitiä. Aineistossa rakentui kaksi urheilijaäiti-identiteettiä: urheilija ja äiti konfliktissa sekä urheilija ja äiti supernaisena. Urheilija ja äiti konfliktissa -identiteetissä urheilun ja äitiyden vaatimukset näyttäytyivät toisiaan pois sulkevilta, mikä asettaa naiset tilanteeseen, jossa voi olla valittava jompikumpi (mts. 55). Urheilu-uran vaatimuksien ei kuvattu olevan hoiva- ja hyvä äiti -ideaalien kanssa helposti yhteensopivia, ja urheilijaäitien kuvailtiin lisäksi kokevan syyllisyyttä ollessaan pois lapsiensa luota harjoitusten tai matkustuksen takia. Tällä tavoin urheilun ja äitiyden rinnakkaiselo näyttäytyy tavoittelemisen arvoisena vain, jos edellä mainitut ideaalit saavutetaan, ja jos ne eivät ole saavutettavissa, paluu urheiluun raskauden jälkeen saatetaan kyseenalaistaa tai sitä saatetaan vähätellä. (mts. 55, 56.)

Urheilija ja äiti supernaisena -identiteetti on sekin osaltaan ongelmallinen. Siinä rakennetaan kuva urheilukentillä ja kotioloissa poikkeuksellisen hyvin suoriutuvasta supernaisesta, mistä McGannon ym. (2015, 56-57) nostivat yhtenä esimerkkinä seuraavan pätkän – tutkijat viittasivat siihen tosin virheellisesti NBC Newsin uutisena, kun todellisuudessa kyseessä on katkelma Washington Postissa julkaistusta kolumnista:

”Naiset, kuten on käynyt ilmi, voivat saavuttaa kaiken mahdollisen. Kultamitali. Kaksi äärimmäisen söpöä lasta. Teräksiset vatsalihakset. Kerri Walsh Jennings näytti tämän koko maailmalle, kun hän voitti kolmannen olympiakultansa pitkäaikaisen joukkuekaverinsa Misty May-Treanorin kanssa. Ja torstaina jätimme lapset ja työt taka-alalle katsoaksemme Yhdysvaltojen naisten jalkapallojoukkueen – jonka kapteeni on kahden lapsen äiti Christie Rampone – ottavan kultaa eppisessä väännössä Japania vastaan.” (Dvorak, 2012, oma suomennokseni)

Vastaavanlaisen superurheilijaäitiyden ja kaikkien elämän osa-alueiden täydellisen suorittamisen hehkuttamisessa on riskinsä loppuunpalamisen kannalta. McGannon ym. (2015, 57) muistuttavat, ettei hoiva- ja hyvä äiti -ideaalien täyttäminen myöskään ole kaikille naisurheilijoille mahdollista, mikä voi aiheuttaa ahdistusta. Tutkijat (mts. 57, 58) näkevät superurheilijaäitiyden kaksiteräisenä miekkana: joidenkin urheilijoiden kohdalla vanhemmuus saattaa auttaa antamalla perspektiiviä, kun elämä ei ole enää niin huippu-urheilukeskeistä, mutta toisaalta urheilun ja äitiyden yhdistäminen ei ole aina niin helppoa kuin superurheilijaäitiyden maalaama kuva antaa ymmärtää. Edellä mainitussa katkelmassa ongelmallisuus piilee lisäksi siinä, että lapsien saamisen kuvataan olevan naisille urheilullisten meriittien ohella osa ”kaiken mahdollisen” saavuttamista. Äitiys näyttäytyy

näin perustavanlaatuisena osana naisena olemista ja yhtenä sen perimmäisistä päämääristä, mikä vahvistaa vanhemmuuteen liittyviä sukupuolistereotypioita. Superäiti-identiteetti nousi esiin myös, kun tutkittiin tennistähti Kim Clijstersin käsittelyä mediassa hänen tehtyä comebackin lapsen saamisen jälkeen (ks. McGannon, 2017). Nämäkin tapaukset vahvistavat omalta osaltaan Cookyn ym. (2015) huomiota naisurheilijoiden äideiksi kehystämisen yleisyydestä.

Kuten huomataan, naisurheilijoiden vanhemmuuden käsittely on monesta näkökulmasta ongelmallista. Urheilijaäiteihin liitetään perinteisiä hoivastereotypioita, ja urheilun ja äitiyden yhdistäminen voi näyttäytyä vähintäänkin hankalalta. Kun urheilijan ja äidin identiteetit pystytään yhdistämään onnistuneesti, tätä saatetaan puolestaan kuvata supersuorituksena, vaikka yhä kasvava joukko huippu-urheilijaäitejä on näyttänyt urheilun ja äitiyden yhdistämisen voivan olla mahdollista ja täysin normaalia. Tutkimuksessa tanskalaisista lopettaneista huippu-urheilijoista (Moesch, 2012) naisurheilijat mainitsivat lopettaneensa uransa huomattavasti miesurheilijoita useammin perhesyiden – kuten taajempi ajanvietto perheen parissa tai raskaus – takia. Ekengrenin ym. (2020) tutkimuksessa ruotsalaiskäsipalloilijoista osa naisurheilijoista päätyi lopettamaan uransa perheen perustamisen myötä, mutta miesurheilijat eivät. Suomalaisia vähintään kansallisen tason kestävyysjuoksijoita haastatelleet Ronkainen, Watkins ja Ryba (2016) havaitsivat puolestaan, että erityisesti tutkimuksen naisurheilijat kokivat perheiltään painetta noudattaa normia, jossa valmistumisen jälkeen jatketaan kokopäivätyöhön ja perustetaan perhe. Huippu-urheilun näyttäytyessä äärimmäistä omistautumista vaativalta ja siten normin kanssa yhteensopimattomalta toiminnalta suurin osa Ronkaisen ym. haastattelemista naisurheilijoista koki, että heidän oli valittava sukupuolelle tyypillisen elämänpolun (eng. *gendered life script*) ja urheilun välillä. Asiasta niin sanotun uhriutumisen sijaan monet naisurheilijoista ilmaisivat tosin myös kiinnostustaan opintoja ja työelämää kohtaan. Haastatelluilla miesurheilijoilla vanhemmat olivat kuitenkin myötämielisempiä urheilulle omistautumiselle, vaikka se jarruttaisikin opiskeluja ja rajoittaisi mahdollisuuksia työelämässä. (Ronkainen ym., 2016, 41.) Myös esimerkiksi Sloveniassa urheilijoiden on havaittu mieltävän äitiyden kuuluvan yleensä urheilu-uran jälkeiseen aikaan ja uskovan äidin ja urheilijan roolien yhdistämisen olevan erittäin vaikeaa, ellei mahdotonta (Tekavc, 2017, Tekavcin ym., 2020, 736 mukaan). Media on omalta osaltaan luomassa merkityksiä urheilijaäitidelle, ja jos äitiydestä maalataan esimerkiksi haastava tai supersuorittamista vaativa kuva, voi medialla näin ainakin välillisesti

olla osansa naisurheilijoiden edellä mainittujen kaltaisiin päätöksiin uran lopettamisesta perheen perustamisen takia – tai vähintään siihen, että asiaa pohditaan.

Mikä kuitenkin korostaa urheilijaäitiyttä ja vääristää asetelmaa sukupuolinäkökulmasta entisestään, on urheilijoiden isyyden käsittelyn vähäisyys urheilumediassa. Käsittelen tätä tarkemmin seuraavassa alaluvussa. Myös tutkimuskentällä urheilijaisyyden mediakäsittelyä on tutkittu niukemmin. McGannonin ym. (2018) tutkimus skotlantilaisen tennistähti Andy Murrayn isyyden mediakäsittelystä on aihealueensa ainoita, ja se noudattaa aiemmin mainittujen äiteihin kohdistuneiden tutkimusten kaavaa. Murrayn mediakäsittelystä esiin nousi osallistuva isyys -päänarratiivi (*involved fatherhood*), joka tarkoitti isänä olemista lastenhoitoon osallistumalla ja priorisoimalla perhe työn sijaan. Tämän voi nähdä esimerkkinä uudenaikaisesta isyydestä verrattuna perinteisempään autoritaariseen malliin, jossa kotityöt ja lastenhoito jäivät enemmän äitien hoidettavaksi (Finn & Henwood, 2009). Murrayn mediakäsittelyn päänarratiivin sisällä rakentui kaksi eriävää identiteettiä. Hyvä isä -identiteetti (*good father*) esitti isyyden olevan ensisijaista urheiluun nähden, ja sen sisältäneissä jutuissa Murrayn menestysmahdollisuudet sekä sitoutuminen tennikseen kyseenalaistettiin (McGannon ym., 2018, 679). Uusi ja kehittynyt urheilijaisä -identiteetti (*new and improved father*) puolestaan esitti superäiti-identiteetin tapaan isyyden ja urheilun yhteensopivina asioina, jotka korostivat osallistuvan isyyden tuomaa perspektiiviä ja etuja (mts. 681).

3.2.4 Urheilijaisyyden käsittelyn vähyys ja tutkijan omat havainnot

Edellisessä alaluvussa käsitellyn Andy Murrayn isyyteen keskittyneen tutkimuksen lisäksi urheilijaisyyden mediakäsittelystä on vaikea löytää kotimaista tai kansainvälistä tutkimusaineistoa riippumatta siitä, onko kyseessä määrällinen tai laadullinen tutkimus. Tätä pro gradu -tutkielmaa ohjaa kuitenkin ennakkokäsitys siitä, että ainakin Suomessa urheilijoiden vanhemmuuden käsittelyssä on eroja kummallakin puolella. Eri urheilutoimituksissa työskentelyn sekä päivittäisen urheilumedian kuluttamisen tuoman kokemuksen lisäksi suoritin Uumajan yliopistossa sukupuolentutkimuksen opintoja, ja siellä tutkin kurssityönä, miten mies- ja naisurheilijoiden vanhemmuutta rakennetaan Helsingin Sanomien urheilun verkkosivustoissa. Hain vuosilta 2017 ja 2018 verkkosivustoja sanoilla ”äitiys” ja ”isyys”, ja sanalla äitiys osuvia tuli 57, kun taas sanan isyys sisältäviä

juttuja oli 8. Äitiysartikkelit korostuivat osittain tennistähti Serena Williamsin äitiyden ja äitiysloman tiiviin seuraamisen johdosta. Isyysartikkeleiden vähäisyys oli tuloksien kenties merkittävin huomio. Isyys mainittiin esimerkiksi jalkapalloilija Teemu Pukista kertovassa artikkelissa (Virtanen, 2018), jossa Pukin kerrottiin pystyneen auttamaan tavallista enemmän lapsenhoidossa aiemman loukkaantumisensa jälkeisen kuntoutumisen aikana. Pukki totesi lisäksi auttavansa muutenkin, mutta pyrkivänsä välttämään yöllistä heräilyä pelipäivinä. Urheilu-uran ja vanhemmuuden ei kuitenkaan kuvattu olevan isyysartikkeleissa ristiriidassa toistensa kanssa eikä niiden yhdistämistä kyseenalaistettu, kuten äitiysartikkeleissa tehtiin käsiteltäessä synnytyksen jälkeistäkin aikaa. Esimerkiksi suunnistaja Merja Rantasen kuvattiin joutuvan suunnittelemaan tarkasti harjoittelunsa kolmilapsisen perheen arjessa (Reponen, 2018) ja koripalloilija Heta Korpivaaran sanottiin ajattelevan, että perheen perustaminen ja uran jatkaminen on naisurheilijoille mahdollista, mutta se vaatii vahvan tukiverkoston (Laine, 2018)¹. Urheilijoiden äitiyttä siis seurattiin paljon enemmän kuin isyyttä, ja äitien kohdalla esiin nostettiin myös raskauden jälkeisiä lapsiperhe-elämään liittyviä haasteita. Tutkimuksen otos on pieni, ja se on tehty vain kurssityönä, mutta sen voi nähdä antavan pientä osviittaa aiheen käsittelystä. Osviittaa määrällisen käsittelyn eroista antaa osittain myös haastateltavien valinta tähän pro gradu -tutkielmaan. Sopivia vaihtoehtoja urheilijaisähaastateltaviksi – toisin sanoen niitä, joiden vanhemmuutta on käsitelty urheilumediassa enemmän – oli huomattavasti vaikeampi löytää. Urheilijaäitejä tuli puolestaan vastaan useampia taustatyötä tehdessä.

Urheilijaisyyden rakentumisesta ja käsittelystä on materiaalin vähyyden takia vaikeaa muodostaa kattavaa ennakkokäsitystä. Tämän voi tosin nähdä myös merkitsevänä tekijänä itsessään: urheilijavanhemmuus kehystetään pitkälti naisurheilijoiden asiana. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta ajateltuna muodostuu kuva naisurheilijuudesta, jossa urheilun ohella – uran kanssa mahdollisesti ristiriidassa oleva – äitiys ja vanhemman rooli korostuu entisestään, mikä saattaa kallistaa perheen perustamiseen sen urheilu-uraan yhdistämisen sijaan. Jos isyyttäkin käsiteltäisiin enemmän, vanhemmuus näyttäytyisi entistäkin normaalimpana osana urheilijuutta, mikä saattaisi vähentää urheilijoiden asian ympärillä käymän pohdinnan aiheuttamia paineita. Jo tästä näkökulmasta tähän tutkimukseen

---

¹ Otokseen sattui itse kirjoittamani Heta Korpivaarasta kertova artikkeli täysin sattumalta. Olin ollut aiemmin töissä Helsingin Sanomissa, enkä tutkimusta tehdessäni muistanut tehneeni aiheeseen liittyvää ja otokseen osuvaa artikkelia.

on olennaista sisällyttää sekä isät että äidit, mutta sen lisäksi on erityisen mielenkiintoista saada tietää kokemuksia niistä kerroista, kun isyyttä on miesurheilijoiden kanssa käsitelty.

3.3 Juttujen kohteiden kokemukset median käsittelystä

Journalismin tutkimuksessa painottuu monesti muun muassa sen sisältöjen analyysi, ja joskus saatetaan kysyä yleisön – toisin sanoen journalismin kuluttajien – kokemuksia.

Haastateltavien kokemuksia yhtenä journalismin osapuolista on taas tutkittu harvemmin.

Haastateltavien haastattelukokemukset ovat kuitenkin olennainen näkökulma, sillä toimivan vuorovaikutussuhteen journalistin ja haastateltavan välillä voi nähdä yhtenä elinehdoista journalistien työn onnistumisen kannalta. Haastattelutilanteita sekä niiden vuorovaikutusta ja vuorovaikutuksen toimivuutta onkin korostettu journalismia käsittelevissä oppaissa ja muissa alan teoksissa (ks. esim. Jaakkola, 2013; Nylund, 2009).

Journalistien ja juttujen kohteiden suhdetta on tutkinut ainakin Palmer (2017), joka haastatteli 83:a muun muassa newyorkilaisten aluelehtien uutisten kohteeksi joutunutta niin sanottua tavallista ihmistä. Keskeiseksi journalismissa mukana olemisen kokemukseen vaikuttaneeksi tekijäksi muodostui asia, jonka takia uutisiin oli päädytty sekä se, minkälaisia seurauksia julkaistulla jutulla oli – ei niinkään varsinainen vuorovaikutus journalistien kanssa. Kokemukset olivat esimerkiksi varsin erilaisia henkilöllä, joka oli uutisissa raiskattuaan lapsen, ja henkilöllä, joka oli pelastanut lapsen (mts. 581). Valtaosalla Palmerin haastateltavista kokemus uutisprosessissa mukana olosta oli kokonaisuudessaan positiivinen, mutta myös negatiivisista kokemuksista raportoitiin. Ikävimmissä tapauksissa uutisten kohteet kokivat tulleen harhaanjohtetuiksi ja petetyiksi, kun artikkeli käsittelevä heitä eri kulmasta kuin he odottivat. Tämän lisäksi osa koki tulleen myös hyväksikäytetyksi: journalistien koettiin pyrkivän vain hyötymään tarinoista, ja lähes kaikki haastateltavat kertoivat tunteneensa, etteivät he pystyneet enää kontrolloimaan omia tarinoitaan. Palmer tosin otaksuu, että kyse on harvoin tahallisesta harhaanjohtamisesta, ja kyse saattaa olla ennemminkin vaillinaisesta käsityksestä journalismin toimintatavoista (mts. 584, 585).

Journalistien on kuitenkin syytä ottaa negatiiviset haastattelukokemukset tosissaan, vaikka ne olisivatkin vähemmistössä eivätkä olisi varsinaisesti seurausta virheellisestä toiminnasta. Mikäli haastateltavilla on skismaa mediaa ja journalisteja kohtaan, haastattelujen saamisen voi olettaa vaikeutuvan. Palmerin (2017) tutkimuksessa itse haastattelutilanteen

koettiin sujuneen jokseenkin mutkattomasti, mutta pitkälle meneviä yleistyksiä siitäkään ei voi vetää. Haastattelutilanteen painoarvon voi kuitenkin katsoa olevan merkittävä journalismin synnyn kannalta: jos haastateltava on esimerkiksi journalistin toimintatapojen tai jonkin muun syyn takia haluton kertomaan kysytyistä aiheista, juttujen monipuolisuus kärsii, ja jopa niiden valmistuminen ylipäättään saattaa vaarantua.

Urheilun puolella urheilijoiden kokemuksia median käsittelystä ovat tutkineet ainakin Kane, LaVoi ja Fink (2013), joskin hivenen eri kulmasta kuin esimerkiksi Palmer (2017). Tutkimuksessa naisurheilijoilta kysyttiin, mitkä naisurheilijoista julkaistut kuvat edustivat parhaiten heitä itseään ja heidän lajiaan sekä sitä, mitkä kuvat auttaisivat heidän mielestään parhaiten kasvattamaan heidän edustamansa lajin kiinnostusta ja kunnioitusta. Tutkimusasetelma kumpusi siitä, että Kane ym. katsoivat aihealueen mediatutkimuksen keskittyneen pitkälti median naisurheilijoista muodostamiin representaatioihin, mutta eri yleisöjen omia tulkintoja representaatioista katsottiin tutkitun huomattavasti vähemmän (mts. 269). Tässä pro gradu -tutkielmassa idea on samankaltainen kuin kahdessa edellä mainitussa tutkimuksessa: kysytään urheilijoilta itseltään heidän kokemuksiaan median käsittelystä.

Urheilujournalismissa journalistien ja haastateltavien suhde on myös sikäli erilainen verrattuna esimerkiksi Palmerin (2017) käyttämään uutistapahtuma-asetelmaan, että etenkin huippu-urheilijoita käsitellään mediassa tiiviisti vuodesta toiseen. Lajien tapahtumien käsittely näyttäytyisi vaillinaiselta, jos vuorovaikutussuhde tulehtuisi ja urheilijoilta ei esimerkiksi saisi enää haastatteluja. Urheilijoilta saatetaan silloin tällöin kysyä mielipidettä jonkin yksittäisen heihin liittyneen tapauksen mediakäsittelystä kuten Lotta Haralalta hänen lisäravinnekärystään Ylen Urheilustudiossa (Manner & Visuri, 2021, videolla kohdasta 7.33). Nämä ovat kuitenkin enemmän poikkeuksia. Tästäkin näkökulmasta urheilijoiden itsensä haastattelemisen ja heidän kokemuksiansa kysyminen on perusteltua, ja se voi tuottaa uutta tietoa journalismin toimintatavoista sekä vaikutuksista Suomessa.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSAINEISTO

Tässä luvussa avaan käyttämiäni tutkimusmenetelmiä, kerättyä tutkimusaineistoa ja tutkimuksessa haastateltujen urheilijoiden valintaa tutkimukseen.

4.1 Tutkimusaineisto ja haastateltavien valinta

Tutkimuksen aineisto on kerätty haastattelemalla, ja haastattelumuotona on käytetty puolistrukturoidun haastattelun ja teemahaastattelun yhdistelmää. Teemahaastatteluille on ominaista edetä tiettyjen teemojen mukaisesti (Hirsjärvi & Hurme, 2000), joita tässä tutkielmassa ovat tutkimuskysymyksiä mukaillen urheilijoiden kokemukset vanhemmuuden käsittelystä journalistisessa urheilumediassa sekä journalistisen käsittelyn vaikutukset urheilijoihin. Tutkimushaastattelujen runko noudatteli näitä kahta pääteemaa, mutta puolistrukturoidulle haastattelulle ominaisesti olin miettinyt ennakkoon tarkempia kysymyksiä teemojen sisällä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006a).

Haastattelurungolla varmistin haastattelujen johdonmukaisen kulun ja sen, ettei taustatyön aikana esiin tulleita tärkeitä näkökulmia jäänyt käymättä läpi. Teemahaastatteluille ominaisesti teemojen käsittely ei kuitenkaan edennyt tiukan järjestelmällisesti, ja keskustelin molemmista teemoista yksityiskohtineen urheilijoiden kanssa vaihtelevasti eri vaiheissa haastatteluja. Annoin haastatteluissa myös tilaa urheilijoiden vapaalle puheelle. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006b.) Tällä pyrin antamaan mahdollisuuden yllättäville aiheen ympäriltä esiin tuleville asioille tai näkökulmille, joita en ollut osannut ennakoida.

Haastattelin tähän tutkimukseen viittä kansainvälisen tason huippu-urheilijaa, joista kolme on naisia ja kaksi miehiä. Tavoitteena oli saada haastateltavaksi kolme urheilijaäitiä ja

kolme urheilijaisää, mutta aikataulullisista syistä vireillä ollut kuudes haastattelu kolmannen urheilijaisän kanssa jouduttiin lopulta perumaan. Katsoin lisäksi, että jo kerätty aineisto on tarpeeksi laaja ja monipuolinen. Osa haastateltavista urheilee edelleen aktiivisesti ja osa on jo urheilu-uransa lopettaneita urheilijoita. Kaikki urheilevat tai urheilivat omissa lajeissaan kansainvälisellä huipputasolla, ja kaikki ovat saaneet vähintään yhden lapsen urheilu-uransa aikana. Mukana on sekä yksilö- että joukkuelajien urheilijoita. Haastateltavien valintaa ohjasi se, että heidän vanhemmuuttaan olisi käsitelty mahdollisimman paljon urheilumediassa, jotta käsittelykokemukset olisivat oletettavasti mahdollisimman moninaisia ja aineisto siten tutkimuksen kannalta hedelmällisempi. Jos niin sanottuja vanhemmuushaastatteluja olisi ollut vain yksittäisiä, kokemukset aiheen käsittelystäkin olisivat olleet todennäköisesti niukkoja syvällisempää analyysiä ajatellen. Haastateltavien valinnassa taajemman käsittelyn perusteella käytin omaa tulkintaani ja asiantuntemustani.

Haastateltavat ja heidän vastauksensa ovat tutkimuksessa anonyymejä, ja heistä käytetään pseudonyymejä ”Urheilijaäiti 1, Urheilijaisä 1, Urheilijaäiti 2” ja niin edelleen. Tein tutkimustulosten raportoinnissa tietoisesti valinnan rajata urheilijoiden tarkat tunnistetiedot niin vähin kuin mahdollista, eikä edes heidän harjoittamiaan lajeja kerrota. Sitaateista on myös esimerkiksi poistettu viittaukset tiettyihin arvokisoihin, ajankohtiin tai muihin paljastaviin yksityiskohtiin. Rajauksen perusteluna on erittäin spesifi aihe ja suomalaisten huippu-urheilijavanhempien pieni määrä. Esimerkiksi edustamiensa lajien tai käytyjen arvokisojen perusteella yhdistettynä tietoon vanhemmuudesta haastateltavat olisi helppo tunnistaa. Haastattelut ja tulosten raportointi ovat anonyymejä aiheen henkilökohtaisuudenkin vuoksi, ja halusin varmistaa anonymiteetillä myös mahdollisimman totuudenmukaiset vastaukset.

Kaikki haastattelut tehtiin etänä Zoom-videopuhelupalvelun välityksellä, minkä katsoin kaikista tarkoituksenmukaisimmaksi vaihtoehdoksi. Haastattelujen pituus oli keskimäärin noin 47 minuuttia, ja aikataulu oli seuraava:

- Urheilijaäiti 1, 21.12.2021, haastattelun kesto 37 minuuttia
- Urheilijaisä 1, 27.12.2021, 34 minuuttia
- Urheilijaäiti 2, 17.1.2022, 61 minuuttia
- Urheilijaisä 2, 25.1.2022, 38 minuuttia
- Urheilijaäiti 3, 7.2.2022, 63 minuuttia

Haastatteluissa keskityttiin urheilijoiden vanhemmuuden käsittelyyn journalistisissa urheilumedioissa. Journalistisilla urheilumedioilla tarkoitan tässä yhteydessä Julkisen sanan neuvostoon kuuluvien medioiden urheilutoimituksia ja medioiden urheiluaiheisia ohjelmia. Rajausta eri julkaisualustojen välillä en tehnyt: haastattelut ja jutut oli voitu tehdä lehtiin tai verkkoon, televisioon, radioon tai esimerkiksi medioiden podcasteihin. Kerroin rajauksesta haastateltaville etukäteen ja kertosin sen myös haastatteluja tehdessä. Kysyin haastateltavilta myös urheilumedioiden ulkopuolelle jääneistä käsittelykokemuksista mahdollisten eroavaisuuksien varalta. Käsittelyeroja erityyppisten medioiden välillä tuli haastateltavien vastauksista myös spontaanisti ilmi.

Pyysin haastateltavia etukäteen miettimään tutkimushaastattelua varten kolmea juttua tai kertaa, kun heidän vanhemmuuttaan on käsitelty journalistisessa urheilumediassa. Tarkoituksena oli palauttaa mieleen tiettyjä haastattelu- ja käsittelykokemuksia ja keskustella niistä yleisluonteisemman keskustelun ohella. Viidestä haastateltavasta vain yksi oli miettinyt esimerkkijuttuja etukäteen, mikä ei kuitenkaan lopulta erityisesti haitannut, sillä aineistosta muodostui siitä huolimatta monipuolinen, runsas ja informatiivinen.

Vanhemmaksi tutkimuksessa määrittelin lapsen jo saaneen urheilijaäidin tai -isän, ja mahdollisesti lasta odottavat urheilijat jätin ulkopuolelle. Ulkopuolelle rajasin myös uusperheiden vanhemmat, sillä vanhemmuuden ja urheilun yhdistämisen kannalta olennainen raskausaika, arki vauvan tai pienen lapsen kanssa ja näiden aspektien käsittely mediassa olisi mahdollisesti jäänyt tuolloin väliin. Yksinhuoltajia en rajannut kategorisesti tutkimuksen ulkopuolelle, mutta tutkimukseen valikoituneet urheilijat elävät kaikki parisuhteessa.

Tiedostan, että sukupuolen käsite on moninainen, ja sukupuolia on useampia kuin binääriseen ajatteluun kuuluvat mies ja nainen. Binäärinen sukupuolijärjestelmä on kuitenkin – ainakin toistaiseksi – niin erottamaton osa urheilua, että keskityin tutkimuksessa mies- ja naissukupuolia edustaviin urheilijoihin. Trans- tai muunsukupuolisten haastateltavien löytäminen tähän tutkimusaiheeseen olisi ollut myös todennäköisesti vaikeaa. Eri seksuaalisia suuntautumisia en sulkenut pois, mutta ei-heteroseksuaalisten urheilijoiden löytäminen haastateltaviksi olisi luultavasti osoittautunut sekin hankalaksi, kun kyseessä on vanhemmuuteen keskittyvä tutkimus. Seksuaalivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden tarkkaa määrää ei ole tilastoitu, mutta osuuden Suomen väestöstä on aiemmin arvioitu olevan noin 5–15 prosenttia (Lehtonen, 2007). Tämän lisäksi samaa sukupuolta olevien avioparien tai rekisteröityjen parien lapsiperheiden osuus kaikista Suomen lapsiperheistä oli vuonna

2019 vain 0,2 prosenttia (Tilastokeskus, 2020). Voi siis olettaa, että osuudet urheilupiireissäkin ovat pieniä.

4.2 Aineiston analyysi

Haastatteluaineisto on analysoitu litteroinnin jälkeen aineistolähtöisesti teemoittamalla, mikä on yksi tyypillisistä laadullisissa tutkimuksissa käytetyistä analyysimenetelmistä (Eskola & Suoranta, 1998; King ym., 2019). Teemoittelulla tarkoitetaan tutkimusaineistosta esiin nousevien asioiden järjestelyä niiden yhteisten nimittäjien mukaan omiksi kokonaisuuksikseen eli teemoiksi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006c). King, Horrocks ja Brooks (King ym., 2019) määrittelevät teeman kolmen piirteen kautta: teemoittelun tulkinallinen haastavuus, asian toistuminen useammassa haastattelussa sekä teemojen riittävän selkeä erottuminen toisistaan. Ensinnäkin, teemojen tunnistaminen ei ole yksioikoista, sillä tutkija joutuu aina tulkitsemaan haasteltavien sanoja ja tekemään erilaisia valintoja sen pohjalta. Toiseksi, teema viittaa myös jonkin asian toistumiseen useammassa haastattelussa, eikä yksittäisen huomion erittely teemaksi ole yleensä tarkoituksenmukainen ratkaisu. Lisäksi teemojen tulisi erottua toisistaan tarpeeksi selkeästi. Toisin sanoen ” – – teemat ovat toistuvia ja toisistaan eroavia piirteitä haastateltavien kertomuksissa, ja ne kuvaavat havaintoja ja/tai kokemuksia, jotka tutkija näkee tutkimuskysymyksen kannalta olennaisina.” (mts. 200.) Aineistosta pyritään siis poimimaan keskeiset ja tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet (Eskola & Suoranta, 1998, 176), mikä tässä tutkimuksessa tarkoittaa huippu-urheilijoiden tutkimushaastatteluissa kertomista asioista kumpuavia teemoja. Teemat voivat olla yhteneväisiä haastattelurungon kanssa, mutta aineistoista voi nousta esiin myös uusia tutkijan etukäteiskäsityksestä poikkeavia teemoja, minkä takia tekstiä on analysoitava ennakkoluulottomasti (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006c).

Tutkimusaineistoni analysoinnissa olen mukaillut Kingin ym. (2019) sekä Braunin ja Clarcken (2006) kuvaamia teemoittelukäytäntöjä. Litteroinnin jälkeen luin haastattelut kerran pelkästään läpi tekemättä merkintöjä tai miettimättä koodausta. Toisella lukukerralla alleviivasin urheilijoiden vastauksista tutkimuksen kannalta mielenkiintoisina pitämäni asiat ja kirjoitin viereen kommentin, minkä takia kyseiset kohdat ovat mielenkiintoisia. Tämän jälkeen kirjoitin kommentit taulukkoon Word-tiedostoon, ja seuraavaksi muodostin niiden viereen niin sanotut kuvailevat koodit (King ym., 2019). Toisin kuin esimerkiksi King ym.

(2019) esittävät, pidin tässä koodausvaiheessa kuitenkin vielä varsin paljon informaatiota mukana ja pyrin välttämään liiallista tiivistämistä. Ensimmäisen koodausvaiheen jälkeen siirryin vaiheeseen, jossa muodostin koodien perusteella lopullisia teemoja ja alateemoja omaa tulkintaani käyttäen (Braun & Clarke, 2006). Analysoidessani aineistoa kävin samanaikaisesti läpi edellisissä vaiheissa tekemiäni merkintöjä, litteroituja haastatteluja sekä välillä myös haastattelunauhoja ja tein tarvittaessa muutoksia. Tällainen pallottelu eri analyysivaiheiden välillä on normaali osa analysointiprosessia, sillä samalla kun aineistoa ja merkintöjään käy uudelleen läpi, käsitys niistä vahvistuu ja aiempia huomioita saattaa olla tarpeen muuttaa. Lisäksi teemoitteluvaiheessa on varmistettava, että teemojen sisältämä data todella muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden. (Braun & Clarke, 2006; King ym., 2019.)

Erilaisia teemoja syntyi ensimmäisessä vaiheessa peräti noin 50. Lopullisia pääteemoja muodostin neljä, minkä lisäksi neljänteen teemaan sisällytin kolme alateemaa. Teemojen ja alateemojen muodostumiseen vaikutti niiden esiintyvyys haastatteluaineistoissa kokonaisuudessaan sekä se, kuinka monen haastateltavan kohdalla kyseessä oleva asia tuli ilmi. Teemat ovat:

- Positiivisia kokemuksia oman vanhemmuuden käsittelystä
- Tuloskeskeinen urheilumedia
- Vanhemmuutta kyseenalaistavan urheilumedian ristiriita
- (Urheilu)median toimintatavat ja niiden vaikutukset
  - Vanhemmuuden urheilumediakäsittelyn vaikutukset
  - Toimittajan toiminta haastattelukokemukseen vaikuttavana tekijänä
  - (Urheilu)median negatiivisia piirteitä

Ensimmäisen vaiheen teemojen suuri lukumäärä sekä lukumäärän raju pudotus lopullisiin teemoihin ja alateemoihin selittyy sillä, että teemani olivat ensimmäisessä vaiheessa varsin spesifejä. Esimerkiksi urheilijavanhemmuuden kyseenalaistamisesta olin muodostanut erikseen teemat ”naisten urheilua vanhemmuuden ohella kyseenalaistetaan” ja ”vanhemmuutta kyseenalaistetaan urheilumediassa”, sillä haastatellut urheilijat välillä rajasivat kyseenalaistamisen juuri urheilijaäitiyteen ja välillä he eivät eritelleet kyseenalaistamisen kohteena olevaa sukupuolta. Tämän jälkeen abstrahoin näitä ensimmäisen vaiheen teemoja eli yhdistin niitä niiden aiheiden mukaisesti ja muodostin niitä yhdistävän

yleiskäsitteen. Nämä niin sanotut yleiskäsitteet ovat yllä mainittuja lopullisia teemojani ja alateemojani. Abstrahoinnin lisäksi karsin ensimmäisen vaiheen teemoja kokonaan pois lopullisista teemoista tai alateemoista. Poiskarsimisessa käytin perusteena sitä, etten nähnyt alkuperäisiä teemoja aiheiltaan tarpeeksi relevantteina tutkimuskysymyksiin vastaamista ajatellen tai tarpeeksi yhtenäisinä lopullisten teemojen aiheiden kanssa. Karsin pois lisäksi joitain ensimmäisen vaiheen teemoja, joiden perustana oli lopulta vain yhden haastatellun urheilijan huomio. On tosin myös mainittava, että joitain tässä vaiheessa pois karsittuja asioita olen lisännyt tuloksiin sivuhuomioina ja taustatietona. Haastatellut urheilijat kokivat esimerkiksi vanhemmuuden olleen itselleen ja osa myös urheilemiselleen positiivinen asia, mitä käsittelen ristiriitaisuusteemassa. Tähän positiivisuuden yhteyteen koin tärkeänä lisätä myös urheilijoiden huomautukset vanhemmuuden arkeen tuomista haasteista, mutta tulkitsin, ettei haasteita korostettu haastatteluissa niin paljon, että niitä olisi pitänyt erikseen sisällyttää varsinaisiin teemoihin tai alateemoihin.

Laadullisessa tutkimuksessa ja teemoittelussa on muistettava, että subjektiivisuus on tutkijan tulkintojen ja valintojen myötä aina osittain läsnä. Siksi tutkimuksen laadukkuuden kannalta on tärkeää analyysivaiheen läpinäkyvyys ja sen havainnollistaminen, miten erilaisiin johtopäätöksiin on tultu (King ym., 2019). Tähän pyrin edellä avaamieni teemoittelun eri vaiheiden lisäksi antamalla seuraavaksi esimerkkejä siitä, miten olen koodit ja teemat muodostanut. Pyrin nostamaan esimerkkeihin sellaisia kohtia haastatteluista, jotka eivät esiinny tulosluvun suorissa sitaateissa. Yritän tuoda koodauksesta esiin myös sellaisia esimerkkejä, jotka eivät välttämättä ole niin yksioikoisia, jotta ajatteluni teemoittelun taustalla tulisi entistä avoimemmin ilmi. Koska tekstissä ja alalukujen otsikoissa esitettyjä lopullisten teemojen ja alateemojen nimiä on abstrahoitu, esimerkkikuvissa näkyvien viimeisen koodausvaiheen teemojen ja alateemojen nimet eivät välttämättä ole niiden kanssa yhteneväisiä.

Kuvassa 1 alleviivattu osa sitaattia merkitsee kohtaa, joka on kiinnittänyt huomioni ja jonka perusteella kommenttini on kirjoitettu. Tulkitsin Urheilijaisä 1:n vastakkaisen mielipiteen yhdistämisen mahdottomuudesta tarkoittavan sitä, ettei urheilijavanhemmuus tarkoita pelkästään haasteita, ja siksi luokittelin yhdeksi koodiksi vanhemmuus positiivinen asia urheilijalle. Vanhemmuuden positiivisuus urheilijalle tuli myös entistä selkeämmin ilmi myöhemmin Urheilijaisä 1:n haastattelussa. Kuvissa 2 ja 3 huomion kohteena ovat Urheilijäiti 3:n ja Urheilijäiti 1:n koko sitaatit.

Miten paljon sitten siuta ja siun vanhemmuutta on nimenomaan journalistisessa urheilumediassa käsitelty?

– – En mä nyt kerro mihinkään juttuihin mitään sen niinku taivaallisempii asioita, mutta se, että kun se on ollut Suomessa niin semmoinen...semmoinen aihe, mistä kauhean vähän puhutaan, ja sitten semmoinen, että sitä jotenkin niinku ajatellaan, että perheen perustaminen ja urheilu-uran yhdistäminen ei olisi niinku mahdollista, vaikkei se nyt ole näin. Kyllä se totta kai omat haasteensa tuo.

KOMMENTTI	KOODAUSVAIHE 1	TEEMA/ALATEEMA
-----------	----------------	----------------

Suomessa (urheilumediassa) yleinen ajatus, että perheen perustaminen ja urheilu-uran yhdistäminen ei olisi mahdollista; oma kokemus ja mielipide päinvastainen, vaikka haasteitakin on	Suomessa (urheilumediassa) yleinen ajatus, ettei huippu-urheilua ja vanhemmuutta ole mahdollista yhdistää (UI1) Oma kokemus ja mielipide yhdistämisestä päinvastainen, vaikka haasteitakin on (UI1)	Vanhemmuutta kyseenalaistetaan urheilumediassa (UI1) Vanhemmuus positiivinen asia urheilijalle (UI1)
--	--	---

Kuva 1. Esimerkki koodauksesta ja teemoittelusta Urheilijaisä 1:n haastattelusta. Liitin kuvan molemmat teema/alateema-vaiheen alla olevat koodit osaksi *vanhemmuutta kyseenalaistavan urheilumedian ristiriita* -pääteemaa.

Onko vanhemmuudessa sitten ollut tätä, että kun vertaa haastattelua sitten itse julkaistuun juttuun, niin onko siinä sitten tullut mitään yllätyksiä, että tätä nyt käsiteltiin okei tällä tavalla tai tää menikin nyt näin?

No ei. Kyllä mä sanon, että enemmänkin nimenomaan ne pettymykset on tullu parisuhdehaastattelujutuista. Että ei vanhemmuudessa. Ei tule mieleen sellaista, missä olisi niinku otettu jotku asiat väärin, mistä olisi tullut sitten paha mieli.

KOMMENTTI	KOODAUSVAIHE 1	TEEMA/ALATEEMA
-----------	----------------	----------------

Ei yllätyksiä haastattelu vrt julkaistu juttu vanhemmuudessa; ”pettymykset” tulleet enemmän nimenomaan parisuhdejutuissa	Ei yllätyksiä haastattelu vrt. julkaistu juttu vanhemmuudessa (UÄ3) Negatiivisia kokemuksia tullut muissa aiheissa, parisuhdejutuissa (UÄ3)	Vanhemmuuden positiivinen käsittely (UÄ3) Negatiivisia käsittelykokemuksia muissa aiheissa / urheilumedian ulkopuolella (UÄ3)
--	--	--

Kuva 2. Esimerkki koodauksesta ja teemoittelusta *positiivisia kokemuksia oman vanhemmuuden käsittelystä* -pääteemaan Urheilijaäiti 3:n haastattelusta. Sisällytin teemaan sekä *vanhemmuuden positiivinen käsittely* -koodin että *negatiivisia käsittelykokemuksia muissa aiheissa / urheilumedian ulkopuolella* -koodin.

Onko vanhemmuudesta ja tai sen käsittelystä urheilumediassa puhuttu muiden urheilijoiden keskuudessa? Puhuitteks työ tästä mediakäsittelystä tai ootko puhunut kollegoiden muiden urheilijoiden kanssa ollenkaan?

No kyllä siitä joo, on siitä puhuttu aina niinku vaihtelevasti. Siis joo on, on puhuttu.

Mitä siitä on puhuttu? Muistatko yhtään tai pystytkö sitä avaamaan?

– – No oikeastaan just täst samasta kulmasta, että miehiltä harvoin kysytään, että miten tää niinku yhdistäminen onnistuu. Ei sitä niinku ehkä mediakaan siinä mielessä pidä naisilta aina luonnollisena, että vaikka se on positiivista se käsittely, niin sitten kuitenkin aika usein sitä kysytään.

KOMMENTTI

KOODAUSVAIHE 1

TEEMA/ALATEEMA

<p>Kulma muiden urheilijoiden kanssa: miehiltä harvoin kysytään urheilun ja vanhemmuuden yhdistämisestä, naisilta usein - > media ei pidä urheilun ja äitiyden yhdistämistä siinä mielessä luonnollisena positiivisesta käsittelystä huolimatta</p>	<p>Kulma muiden urheilijoiden kanssa: miehiltä kysytään harvoin urheilun ja vanhemmuuden yhdistämisestä, naisilta usein -> Urheilumedia ei pidä urheilun ja äitiyden yhdistämistä siinä mielessä luonnollisena positiivisesta käsittelystä huolimatta (UÄ1)</p>	<p>Miesten urheilemista vanhemmuuden ohella pidetään normaalina (UÄ1)</p> <p>Naisten urheilua vanhemmuuden ohella kyseenalaistetaan (UÄ1)</p>
--	--	---

Kuva 3.

Esimerkki koodauksesta ja teemoittelusta Urheilijaäiti 1:n haastattelusta. *Naisten urheilua vanhemmuuden ohella kyseenalaistetaan* -koodin liitin abstrahoinnin jälkeen osaksi lopullista *vanhemmuutta kyseenalaistavan urheilumedian ristiriita* -pääteemaa. *Miesten urheilemista vanhemmuuden ohella pidetään normaalina* -koodia en sisällyttänyt lopullisiin teemoihin tai alateemoihin.

5 TULOKSET

Tässä luvussa esittelen analyysini keskeisimmät tulokset. Pääteemoja muodostin neljä: positiivisia kokemuksia oman vanhemmuuden käsittelystä, tuloskeskeinen urheilumedia, vanhemmuutta kyseenalaistavan urheilumedian ristiriita sekä (urheilu)median toimintatavat ja niiden vaikutukset. Teemoja ei ole erityisesti järjestelty niiden niin sanotun vahvuuden mukaan. Käyn niitä läpi tutkimuskysymyksiä mukaillen: ensimmäisissä kolmessa teemassa tulee enemmän ilmi urheilijoiden kokemuksia vanhemmuuden käsittelystä urheilumediassa ja viimeisessä teemassa käsittelyn vaikutuksia. Haastattelurungon alkuperäiset teemat – kokemukset vanhemmuuden käsittelystä urheilumediassa ja käsittelyn vaikutukset – ovat kuitenkin osittain myös limittäin teemojen sisällä, ja lisäksi ilmi tuli etukäteiskäsityksestä poikkeavia teemoja ja sellaisia asioita, jotka eivät suoraan liity vanhemmuuden käsittelyyn urheilumediassa. Tämän takia paneudun tutkimuskysymysten ja -tulosten väliseen suhteeseen tarkemmin vasta seuraavassa luvussa.

Olen pyrkinyt käyttämään kysymiäni kysymyksiä suorissa haastattelusitaateissa selvyyden ja jouhevan kontekstin esiin tuomisen vuoksi. Olen kuitenkin jättänyt kysymyksiä myös sitaattien yhteydestä pois, jos niiden sisällyttäminen ei ole ollut tarkoituksenmukaista. Joissain tapauksissa vastaus tuli esimerkiksi vasta minuutteja varsinaisen kysymyksen jälkeen, ja jotkut käyttämästäni sitaateista eivät liittyneet suoranaisesti kysytyyn kysymykseen. Kysymykset on sitaattien yhteydessä vahvennettu ja olen merkannut ne tutkijaan viitaten kirjaimella T. Sekä kysymiäni kysymyksiä että haastateltujen urheilijoiden vastauksia olen osittain stilisoinut niiden luettavuuden parantamiseksi. Sitaatit olen numeroinut niiden esiintymisjärjestyksen mukaisesti merkkamalla niiden alkuun

hakasulkeisiin [S1], [S2] ja niin edelleen. Käytän tätä numerointia viitatessani sitaatteihin leipätekstissä, esimerkiksi (ks. S1).

5.1 Positiivisia kokemuksia oman vanhemmuuden käsittelystä

Aineiston yksi vahvimista teemoista on urheilijoiden positiiviset kokemukset heidän oman vanhemmuutensa käsittelystä. Oman vanhemmuutensa käsittelyn urheilumediassa olivat kokeneet kokonaisuutena positiiviseksi kaikki viisi urheilijaa. Positiiviset kokemukset tulivat ilmi kysyttäessä käsittelykokemuksista suoraan, mutta toistuivat myös eri kohdissa haastatteluja, kun kysyin vanhemmuuden käsittelystä eri näkökulmista.

Urheilijaäiti 1:n mukaan hänen vanhemmuuttaan ei ole ainakaan missään niin sanotussa valtamediassa käsitelty negatiivisesti. Yhteen positiiviseen haastattelukokemukseen johti haastattelijan asenne.

[S1] T: Oliko siinä [positiivisessa haastattelukokemuksessa] jotain, että millä tavalla asioista kysyi tai miten sitä asiaa käsitteli? Mikä siinä teki semmoisen positiivisen fiiliksen siulle itelles?

”Varmaan se, että se haastattelijan asenne oli se, että tää [vanhemmuus] on positiivinen juttu ja hyvä juttu. Sen sijaan, että sit mietitään, että eiks sun nyt pitäis jo lopettaa tai pystyy tekemään jotain muuta.” (Urheilijaäiti 1)

Urheilijaäiti 2:lla yksi mieleenpainuvimmista positiivisista haastattelukokemuksista oli, kun häntä haastateltiin samaan aikaan toisen urheilijaäidin kanssa.

[S2] ”Että onpa kiva, että tästä voidaan puhua tällä porukalla näin kivasti. Sillä lailla sai semmoista niinku myös vertaistukisparrausta toiselta urheilijalta, niin siitä jäi hyvät fiilikset.”
(Urheilijaäiti 2)

Urheilijaäiti 3 kertoo kokeneensa vanhemmuuden ja perheen aina luonnolliseksi aiheeksi puhua.

[S3] T: Minkälaisia kokemuksia siulla sitten on näistä haastattelutilanteista, missä siun vanhemmuutta on käsitelty näissä urheilumedioissa?

”Mä oon kokenut sen pelkkänä sellaisena niinku positiivisena, ja että se on ollut kiva aihe puhua. —”

T: Millä tavoin sitten toimittajien toiminta on näihin siun kokemuksiin vaikuttanut? Kun on käsitelty vanhemmuutta nimenomaan näissä haastatteluissa.

”Mä en ehkä koe, että siinä on tosiaan ikinä ollut mitään negatiivista, että se perhe on ollut aika sellainen jaettava asia, kaikki ihmiset pystyy niin kuin samaistumaan siihen.” (Urheilijaäiti 3)

Urheilijaisä 1 kertoi kokemustensa vanhemmuutensa käsittelystä olevan pääsääntöisesti positiivisia, eikä mitään isompia asioita ole jäänyt harmittamaan. Urheilijaisä 2:lla positiivinen käsittelykokemus pohjautuu muun muassa siihen, ettei urheilumedia revitelty lasten kohdalla esimerkiksi otsikkotasolla, vaan julkaisutyylillä oli hänen mukaansa maltillisempi. Urheilijaisä 2 yllättyi myös positiivisesti urheilumedian suhtautumisesta vanhemmuuden ja huippu-urheilun yhdistämiseen.

[S4] T: Eli varovasti positiivisia kokemuksia näistä [vanhemmuutta käsitelleistä] haastatteluista on jäänyt mieleen?

”Kyllä. Mä alkuun pelkäsin, tai en mä tiedä pelkäsin, mutta oletin, että toimittajat ottaa sen kulman, että kun nyt tulee lapsi, niin huippusuoritukset on siinä. Että huippu-urheilua ei pysty tekemään. Että ’ei se pysty öitä nukkumaan’, että ’lapsi huutaa vierellä’ ja näin. Ne oli järjestelykysymyksiä, ja siinä onnistuttiin hyvin. Toimittajat otti siihen semmoisen hyvän kulman, toisenlaisen kuin oletin. Näin se meni mun kohdalla.” (Urheilijaisä 2)

Negatiivisiksi luokiteltavia kokemuksia oli vain yksittäisiä, ja niidenkin merkitystä urheilijat pitivät vähäisinä kokonaisuuteen verrattuna. Urheilijaäiti 2:lla negatiivinen kokemus oli tullut, kun hänestä otettuja raskauskuvia oli käytetty myöhemmin kilpailusuorituksenkin yhteydessä, minkä lisäksi kahdessa haastattelussa lopullisten juttujen painotukset olivat yllättäneet hänet. Urheilijaisä 2 nosti negatiivisena kokemuksena esiin sen, kun hänen alle kouluikäistä lastaan on nostettu esiin lapsen urheilusuoritusten perusteella. Urheilijaisä 1:lla negatiivisemmat käsittelykokemukset liittyvät vanhemmuuden ja urheilun yhdistelmän kyseenalaistamiseen:

[S5] T: Minkälaisia kokemuksia siulla näistä haastatteluista on ollut, jossa tätä vanhemmuutta on käsitelty? Onko siulle jäänyt semmoisia tiettyjä esimerkkejä joko hyvistä tai sitten huonommista haastattelukokemuksista, kun on siun vanhemmuutta urheilumediassa käsitelty.

”– Kun ensimmäinen lapsi syntyi, niin oli vähän sellainen [uran] suvantovaihe, eikä ollut niin pinnalla. Mä olin just sen verran nuori kuitenkin, niin oli semmoista ajatusmaailmaa, että millä tavalla tätä urheilu-uraa lähdetään muka yhdistämään, että onko se nyt urheilu-uran loppu, kun lapset tulee. Mut siltikin kohtuu hyvin [on käsitelty kokonaisuutena].” (Urheilijaisä 1)

Mielenkiintoista kontrastia vanhemmuuden positiivisille käsittelykokemuksille antavat negatiiviset käsittelykokemukset muissa aiheissa urheilumediassa. Lisäksi negatiivisia käsittelykokemuksia tuli ilmi joko vanhemmuuden tai muiden aiheiden käsittelyssä urheilumedian ulkopuolella. Näistä kokemuksista kertoi neljä urheilijaa, ja selkeimmin ne

tulivat esiin Urheilijaäiti 3:n ja Urheilijaisä 2:n haastatteluissa. Urheilijaäiti 3 korosti useampaan otteeseen aikakauslehtien parisuhdejuttujen aiheuttaneen pettymyksiä tai ahdistusta, ja Urheilijaisä 2:lla huonot kokemukset liittyivät vanhemmuushuhuihin hänen juorulehdiksi nimittämissään medioissa.

[S6] T: Millä tavoin sitten toimittajien toiminta on näihin siun kokemuksiin vaikuttanut? Kun on käsitelty vanhemmuutta nimenomaan näissä haastatteluissa.

”Mä en ehkä koe, että siinä on tosiaan ikinä ollut mitään negatiivista, että se perhe on ollut aika sellainen jaettava asia, kaikki ihmiset pystyy niin kuin samaistua siihen. – – Mä oon enemmänkin sitten kokenut jälkikäteen pahaa mieltä tai ahdistusta, jos joskus on parisuhdeasioita [käsitelty]. Että miten se nyt poimi tuon lauseen siitä, mitä mä sanoin.” (Urheilijaäiti 3)

[S7] T: Miten helppoa tai hankalaa siun on vanhemmuudesta ollut puhua?

”Tietysti se ensimmäinen kerta, kun tavallaan pitää ilmoittaa, että on tulossa lapsi ennen kuin juorulehtien palstoille päätyy mahakuvia, että joutuu vähän niinku raskauden alkuvaiheessa ilmoittamaan, eikä voi odottaa kovin pitkälle niinku turvallisille vesille asti, niin se on vähän semmoinen harmillinen hetki. Että siinä raskaudessa voi tapahtua mitä vaan ja vaikka keskenmeno tulla ja muuta. Se on se, mitä ei haluaisi tehdä, mutta mieluummin sitten tulee oman julkitulon kautta tämä asia julki kuin Seiskan juorulehtien otsikoista. Mutta sen jälkeen, kun oli tämä ilmoitus tehty, niin ei mulla tavallaan ollut mitään ongelmia vanhemmuudesta jutella.” (Urheilijaisä 2)

Neljä haastateltavaa kertoi vanhemmuutensa selkeästi kiinnostaneen urheilumediaa.

Urheilijaäiti 2 kuvasi kiinnostusta vanhemmuutta kohtaan muun muassa näin:

[S8] T: Ootko sie ite sitten ottanut vanhemmuutta esiin vai onko toimittajat ottanut aiheen esiin, kun siuta on haastateltu? Miten se aihe on tullut käsittelyyn?

”Vähän varmaan molemmin päin. Usein kyllä toimittajat on sitä ottanut esiin, että kyllä siis selkeästi tuntuu siltä, että on aika silleen kuitenkin kiinnostava aihe. En tiedä, miten hyvin sitten on tiedossa se, että lukijat haluavat lukea, mutta helposti toimittajat kyllä ottaa sen esiin.” (Urheilijaäiti 2)

Kaksi urheilijoista kertoi kiinnostuksen vanhemmuutta kohtaan keskittyneen tiettyyn vaiheeseen. Urheilijaäiti 2 kertoi median kiinnostuksen vähentyneen sitä mukaa, kun lapset ovat kasvaneet. Urheilijaisä 2 totesi kiinnostuksen kohdistuneen erityisesti perheensä esikoiseen, mutta laantuneen sen jälkeen. Urheilijaisä 1 sanoi puolestaan kiinnostuksen vanhemmuuttaan kohtaan lisääntyneen selkeästi menestyksen myötä – urheilumedian tuloskeskeisyyttä käsitellen tarkemmin seuraavassa luvussa. Viisikosta ainoastaan Urheilijaäiti 1 kertoi omaa vanhemmuuttaan käsitellyn hieman vähemmän: hänen mieleensä muistui yksi selkeästi laajempi käsittelykerta ja mainintoja vanhemmuudesta yksittäisissä jutuissa. Urheilijaäiti 1 kuitenkin totesi myös kokevansa vanhemmuuden käsittelyn

lisääntyneen viime aikoina urheilumediassa verrattuna aikaan, kun aihe oli hänelle itselleen ajankohtaisempi.

Sukupuolten välillä ei tullut esiin eroja varsinaisissa käsittelykokemuksissa. Kaikki haastatellut urheilijat sukupuolesta riippumatta sanoivat kokeneensa oman vanhemmuuden käsittelyn olleen kokonaisuutena positiivista, eikä urheilijoiden omista kokemuksista noussut esiin esimerkiksi tiettyyn vanhemmuusrooliin kehystämistä. Havaintoja sukupuolieroista tuli ilmi keskusteltaessa vanhemmuuden käsittelystä urheilumediassa ylipäätään. Kaikki Urheilijaäidit totesivat raskausajan ja synnytyksen käsittelyn olevan luonnostaan erilaista, ja Urheilijaäiti 3 totesi lisäksi niihin liittyvien muuttujien myötä olevan ymmärrettävää, että naisurheilijoiden vanhemmuudessa on paljon enemmän käsiteltävää. Urheilijaäiti 3 sekä Urheilijaäiti 2 toivat myös esiin, että perheenlisäys tulee naisurheilijoilla käytännössä väkisinkin ilmi, kun taas miesurheilijat voivat periaatteessa olla siitä julkisuuteen kertomatta. Näiden asioiden lisäksi urheilijat kokivat, että urheilumedia kyseenalaistaa erityisesti naisurheilijoiden vanhemmuutta. Vanhemmuuden kyseenalaistamista käsittelen tarkemmin luvussa 5.3.

5.2 Tuloskeskeinen urheilumedia

Neljän urheilijan haastattelusta nousi esiin tuloskeskeisyys, mikä on urheilumedialle varsin tyypillinen piirre. Tuloskeskeisyyden selkeästä vaikutuksesta oman vanhemmuuden käsittelyyn kertoi Urheilijaisä 1, joka sanoi etenkin saavuttamansa menestyksen jälkeen vanhemmuuttaan käsitellyn lähestulkoon jokaisessa jutussa. Määrän lisäksi hän uskoo menestyksen vaikuttaneen vanhemmuuden käsittelyn sävyyn sitä positiivisemmaksi muokkaamalla:

[S9] ”Harvoin toimittajat enää tänä päivänä, varsinkin ku tulosta on tullut, niin ei ne enää arvostele vanhemmuutta sillä tavalla, miten ehkä olisi arvostellut, jos tulosta ei olisi tullut.”
(Urheilijaisä 1)

Myös Urheilijaisä 2 viittasi tuloskeskeisyyden vaikuttaneen oman vanhemmuutensa käsittelyyn: urheilun ja vanhemmuuden yhdistelmän muuten kohtaama kritiikki ei ollut niin voimakasta hänen kohdallaan muun muassa menestyksen myötä.

[S10] T: Minkälainen vaikutelma siulla on jäänyt toimittajien ja urheilumedian suhtautumisesta huippu-urheilijoiden vanhemmuuteen?

”Kyllä mä sanoisin, että se on kohtuu kriittinen se lähtökulma. Tietysti mun huippu-urheilemiseen oli helppo uskoa toimittajienkin, että se oli tavallaan ollu menestyksekkäs ja johdonmukainen ja näin. Että se vanhemmuus ei sitä häiritse kovin herkästi.” (Urheilijaisä 2)

Urheilijaisä 2 ja Urheilijaäiti 1 uskovat tulosten vaikuttavan vanhemmuuden käsittelyn sävyyn yleisellä tasolla.

[S11] T: Oot sie huomannut sitten, että olisi muiden urheilijoiden osalta puhuttu jollain muulla kuin positiivisella tavalla? Miten vanhemmuuden käsittely urheilumediassa ylipäättään on siun silmään näyttänyt?

”Kyllä mä sanoisin, että se on enemmän positiivissävytteistä. Mut sitten, jos tulee huonoja tuloksia tai muuta, niin onko se sit semmonen, että sitten voidaan helposti sanoa, että tän jälkeen on ollut vaikea tulla. Että varmaan sitten jos tulokset on ollu hyviä, niin sitten se käsittely myöskin on ollu positiivisempaa.” (Urheilijaäiti 1)

[S12] T: Minkälainen siun kokemus vanhemmuuden käsittelystä urheilumediassa on ylipäättään, jos ei oteta pelkästään nimenomaan siun vanhemmuutta kysymykseen? Ja onko tässä käsittelyssä sitten mahdollisesti joitain sukupuolieroja?

”– semmoinen tuntuma on, että naisiin se enemmän kohdistuu ja tavallaan naisten mahdollisuuksiin. Tai se arvostus saattaa pikkasen notkahtaa sen vanhemmuuden aikana tai alkuvaiheessa. Mutta jos sen tasonnousun tekee samalle tasolle kuin aiemmin, niin se korjaantuu kyllä. Mutta raskautta pidetään aina vähän semmosena, että vieläkö pääsee samalle tasolle kuin aiemmin, kun naisista kyse, että vähän se ajatusmalli on tommonen.” (Urheilijaisä 2)

Mainittujen urheilijoiden lisäksi urheilumedian tuloskeskeisyys nousi esiin Urheilijaäiti 3:n toiveessa, että tulosten sijaan urheilijan ja urheilemisen taustatekijöitä käsiteltäisiin urheilumediassa vielä enemmän – esimerkiksi minkälainen lapsuus urheilijalla on ollut, miten hän on taitojaan kehittänyt ja minkälaisia uhrauksia tulosten taustalla on tehty. Urheilijaäiti 3 tosin sysäsi asiassa vastuuta osittain enemmän urheilijoiden kontolle, että urheilijat voisivat avata taustatekijöitään ja -tarinoitaan enemmän. Myös Urheilijaäiti 2 puhui urheilujournalismin niin sanotusta tarinallisuudesta, mutta hän koki, että urheilijoista ollaan nykyään kiinnostuneita nimenomaan heidän taustatarinoidensa kautta.

[S13] T: Minkälainen vaikutelma siulle on jäänyt toimittajien ja urheilumedian suhtautumisesta huippu-urheilijoiden vanhemmuuteen yleisellä tasolla?

”Sanoisin, että yleisesti ollaan kiinnostuneita. Ja sitten just urheilijoista ylipäättäänsäkin ollaan kiinnostuneita enemmän semmosen...tai siihen halutaan sitä tarinaa ympärille.” (Urheilijaäiti 2)

5.3 Vanhemmuutta kyseenalaistavan urheilumedian ristiriita

Kaikki viisi haastateltua urheilijaa kuvailivat kokemustensa olleen kokonaisuutena positiivisia, kun heidän omaa vanhemmuuttaan oli käsitelty urheilumediassa. Lisäksi kaikkien viiden vastauksista välittyi se, että vanhemmuus on ollut positiivinen juttu heille itselleen, ja etenkin isät korostivat vanhemmuuden positiivista vaikutusta heidän urheilemiseensa. Urheilijaisä 1 totesi vanhemmuuden jopa pelastaneen uransa. Myös Urheilijaäiti 3 näkee, että vanhemmuudesta voi olla urheilijoille huomattavaa apua, sillä huippu-urheilu voi olla välillä yksinäistä työtä.

[S14] T: Se on ollut siulla sitten tavallaan semmoinen halukkuus kertoa tästä, että tämmöinen yhdistelmä on mahdollisuutta, että olet päätenyt avaamaan vanhemmuutta ja perhe-elämää?

”– Sen myötä, kun lapset tuli, mä ymmärsin, että miksi mä haluan urheilla ylipäätään vielä. Siitä tuli paljon mielekkäämpää siitä tekemisestä, kun nuo lapset tuli. Siinä osaa nauttii siitä asiasta paljon enemmän ja nauttii siitä arjesta – lapset on se toinen puolisko siitä elämästä sen urheilun lisäksi, ni se on kummiski semmoinen kantava voimavara ja semmoinen, että miksi tätä jatkaa tätä hommaa.” (Urheilijaisä 1)

[S15] T: Onko tästä huippu-urheiluvanhemmuuden käsittelystä kenties unohtunut joku oleellinen näkökulma tai mitä ei ole käsitelty siun mielestä ja mitä ehkä pitäisi käsitellä?

”Mulla se vanhemmuus toi, ei varmaan kaikille tuo, mutta mulle se toi tiettyä tasapainoa. Ei ole pelkästään sitä urheilua siinä ja huippu-urheilua, että se toi arkeen muutakin kuin sen urheilemisen ja semmoisen paremman rutiinin vielä siihen. Mulle se oli todella positiivinen asia urheilemisen kannalta, vanhemmuus.” (Urheilijaisä 2)

[S16] ”– [urheilijan arki] on aika yksinäistäkin. Niin tavallaan parhaassa tilanteessa se voi kääntyä tosi hyväks jutuks, että sä saat sisältöä siihen elämään. Että sä olet kentällä, sit sä tuut treeneistä tai kilpailusta kotiin, niin sitten sulla on se lapsi odottamassa –” (Urheilijaäiti 3)

Urheilijaäiti 1 ei kuvailut vastaavalla tavalla suoria positiivisia vaikutuksia urheilulleen. Lapset olivat kuitenkin olleet suunniteltuja, ja urheilu-uraa oli tarkoitus jatkaa perheenisäyksen jälkeenkin. Lisäksi Urheilijaäiti 1 mainitsi useampaan otteeseen äitiyden ja urheilu-uran yhdistämisen olevan hänelle itselleen tärkeä aihe – suhtautumisen urheilun ja vanhemmuuden yhdistelmään voi siis katsoa olevan positiivinen. Myös Urheilijaäiti 2 kuvaili perheenisäystä iloiseksi tilanteeksi. Hän ja kaikki muut haastatellut urheilijat kertoivat vanhemmuuden arkeen tuomista haasteistakin, mutta selkeästi vahvimpana teimana vanhemmuuden ja urheilun rinnakkaiselosta välittyi positiivisuus.

Kokemukset vanhemmuuden ja urheilun yhdistelmän positiivisuudesta ja positiiviset käsittelykokemukset omasta vanhemmuudesta asettuvat ristiriitaiseen valoon, kun samaan aikaan kaikki haastatellut urheilijat viittasivat suoraan tai epäsuorasti siihen, että urheilijoiden vanhemmuutta kyseenalaistetaan urheilumediassa. Ensimmäinen ristiriita tulee esiin siinä, että negatiivissävyytteiseksi katsottavaa kyseenalaistamista koettiin esiintyvän vanhemmuuden urheilumediakäsittelyssä yleisellä tasolla, mutta oman vanhemmuuden käsittelyssä sitä ei tuotu juurikaan ilmi. Toinen ristiriita asettuu urheilijoiden kokemuksen ja urheilumedian suhtautumisen välille vanhemmuudesta. Haastatellut urheilijat kokivat vanhemmuuden itselleen positiivisena asiana, mitä vastaan urheilumedian kyseenalaistava ote sotii.

Selkeimmästä oman huippu-urheilun ja vanhemmuuden yhdistelmän kyseenalaistamisesta urheilumediassa kertoi Urheilijaisä 1. Aiemmin mainitun ovatko lapset urheilu-uran loppu -pohdinnan (ks. S5, luku 5.1) lisäksi hän kertoi esimerkkinä, miten yhtä hänen urheilu-urastaan kommentoitiin siten, että vanhemmuus rinnastettiin vaikeisiin aikoihin ja sairasteluun. Urheilijaisä 2 kertoi olettaneensa urheilumedian kyseenalaistavan hänen urheilemistaan vanhemmuuden myötä, mutta oletus osoittautui lopulta turhaksi – kenties aiemmin mainitun menestyksen myötä. Urheilijaäiti 3 kertoi useamman tahon ihmetelleen hänen uran jatkamistaan äitiyden jälkeenkin, ja uskoo myös toimittajien tehneen niin. Toisaalta hän totesi myös aiemmassa kysymyksessä urheilumedian kirjoittaneen esikoisensa kohdalla äitiyden ja uran yhdistämisestä positiiviseen sävyyn eikä yhdistelmää kyseenalaistaen.

Edellä mainittujen omien kokemusten ohella sekä Urheilijaäidit 1 ja 2 että molemmat Urheilijaisät kokivat urheilijoiden, ja erityisesti naisurheilijoiden, vanhemmuutta kyseenalaistettavan urheilumediassa yleisellä tasolla. Erityisesti naisurheilijoiden vanhemmuuden kyseenalaistamista toivat esiin Urheilijaäiti 1 sekä molemmat urheilijaisät. Urheilijaäiti 1 näki kyseenalaistamisen tulevan esiin erityisesti suhteessa urheilijaisiin.

[S17] T: Koet sie, että sukupuolten välillä, mies- tai naisurheilijoiden vanhemmuuden käsittelyn välillä on ollut mitään eroavaisuuksia?

” – Tulee mieleen sellanen, että varmaan miehillä helpommin oletetaan, että niillä on joku, joka kantaa ikään kuin päävastuun vanhemmuudesta, mikä näkyy ehkä myös siinä mediakäsittelyssä ja pitää ehkä myös paikkansa aika usein. Ja sitten tavallaan siitä ei tehdä yhtä isoa juttua, koska miehille se on ihan normia, että he lähtee urheilee ja on ehkä poiskin pitkiä aikoja ja muuta. Naisilta varmasti kysytään useammin, että miten tää yhdistäminen onnistuu, että miehillä sitä käsitellään enemmän, että 'se on näin.' ” (Urheilijaäiti 1)

Urheilijaäiti 1 kertoi myös, että vanhemmuuden käsittelystä on puhuttu muiden urheilijoiden kanssa samasta näkökulmasta.

[S18] ”Ehkä on puhuttu sitä kautta just, että – – miehiltä harvoin kysytään, että miten tää yhdistäminen onnistuu, ja ei sitä ehkä mediakaan siinä mielessä pidä naisilt aina luonnollisena, että vaikka se on positiivista se käsittely ni sit kuitenkin aika usein sitä kysytään.” (Urheilijaäiti 1)

Myös Urheilijaäiti 2 uskoi urheilijaäideiltä kysyttävän hieman enemmän esimerkiksi leireille lähdöstä ilman lapsia. Hän kuitenkin koki käsittelyn olevan kokonaisuudessaan tasa-arvoista stereotyyppiset sukupuoliroolitkin huomioiden, ja sanoi, ettei ole kokenut esimerkiksi haastatteluissa juurikaan kyseenalaistamista siitä, etteikö äiti voisi lähteä kisareissuille jossain vaiheessa ilman lapsiakin. Molemmat Urheilijaisät totesivat ensin vanhemmuuden käsittelyn urheilumediassa olevan yleisellä tasolla turhan kriittistä, mutta sen jälkeen fokus siirtyi nimenomaan urheilijaäitien käsittelyyn.

[S19] T: Minkälainen kuva siulla on jäänyt vanhemmuuden käsittelystä urheilumediassa ylipäätään? Jos katsoo vähän niinku muidenkin urheilijoiden kohdalla, ei pelkästään sitä siun omaa vanhemmuutta.

”Välillä tulee semmosia olotiloja, että käsitelläänkö sitä niin arvokkaasti, mitä sitä voisi käsitellä. Välillä tulee semmoinen olo, että media haluaisi toisinaan järjestää semmosta skandaalia siitä asiasta. Kyllä mä luulen, että jos joku Suomen mittakaavassa kuuluisa naisurheilija ilmottais, että jatkaa urheilu-uraa, mutta tekee nyt eka lapsen, niin kyllä siinä varmaan tulis aika kärkeäkin ajatusmaailmaa.” (Urheilijaisä 1)

[S20] T: Minkälainen vaikutelma siulla on jäänyt toimittajien ja urheilumedian suhtautumisesta huippu-urheilijoiden vanhemmuuteen?

”Kyllä mä sanoisin, että se on kohtuu kriittinen se lähtökulma. Tietysti mun huippu-urheilemiseen oli helppo uskoa toimittajienkin, että se oli tavallaan ollu menestyksekkäs ja johdonmukainen, että se vanhemmuus ei sitä häiritse kovin herkästi. Sitten jos on vähän impulsiivisempi urheilija kyseessä, niin varmasti haetaan sitä kulmaa, että mitenkä se urheileminen onnistuu, kun tullaan vanhemmaksi. Ja siitä koetetaan hakea otsikoita, positiivista ja negatiivista. Ehkä se enemmän kulminoituu naisurheilijoihin. Suomessa voi olla vähän nihkeämpää kuin maailmalla se, että tehdään lapsia huippu-urheilu-uran aikana. Monesti Suomessa odotellaan se huippu-urheilu-uravaihe loppuun ja sitten tehdään vasta lapsia. Se voi olla, että se [urheilumedian käsittely] vaikuttaa siihen, että toimitaan tällä tavalla.” (Urheilijaisä 2)

Urheilijaisä 2 tarkensi vielä, että naisurheilijoiden kohdalla raskautta pidetään asiana, jonka myötä pohditaan, pystyvätkö he nousemaan samalle tasolle kuin aiemmin. Fyysisiin tekijöihin kyseenalaistamisen takana viittasi myös Urheilijaisä 1 kysyttäessä tarkemmin urheilijaäitien ja -isien käsittelyeroista urheilumediassa.

[S21] T: Ootko havainnut sukupuolieroja urheilijaisien ja urheilijaäitien käsittelyssä? Minkälaisia pointteja siitä oot oman kokemuksen mukaan havainnut urheilumedian käsittelyssä?

” – Kyllä se naisia kohtaan on ehkä enemmän semmoista arvostelempaa ja sitten kriittisempää. Koetaan, että naisen urheilu-ura menee siinä, ja se on ehkä semmoinen ajatus, miksei suomalaiset naisurheilijat välttämättä uskalla lähteä siihen. Jos ajatellaan, että ammattuurheilu-ura kestää vaikka 10 tai 12 vuotta, ja jos siinä puoles välis tekee yhen lapsen ja sitten on vaikka ne 4–5 vuotta viel hyvää aikaa treenata ja kilpailla, niin aika monesti se on varmasti mahdollista. Mutta naisurheilijoilla tietysti on vaikeammat lähtökohdat siihen.” (Urheilijaisä 1)

Urheilijavanhemmuuden kyseenalaistaminen yleisellä tasolla tuli ilmi myös Urheilijaäiti 2:n haastattelussa. Kysyttäessä urheilumediassa ja sen ulkopuolella tapahtuneen käsittelyn eroista hän nosti esiin erääseen aikakauslehteen tehdyn haastattelunsa, jossa urheilijavanhemmuutta ei erityisemmin kyseenalaistettu. Kun seuraavaksi kysyin mahdollisista unohtuneista oleellisista näkökulmista huippu-urheilijavanhemmuuden käsittelyssä urheilumediassa, hän toivoi, että huippu-urheilu nähtäisiin työurana siinä missä muutkin ammatit, joissa edetään tavoitteellisesti ja joiden arkeen myös vanhemmuus ja perhe-elämä kuuluvat.

[S22] ”Vähän lajista riippuen monessakin lajissa urheilu-ura voi olla aika pitkä, ja se on sillei aika pitkälti verrattavissa jonkun muun alan työuraan. Niin ei tosiaan nyt vaikka joltakin muotisuunnittelijalta tulla kysymään, että oliko tietoinen valinta perustaa perhettä uran aikana. – – Samaa arkeahan sitä eletään muullakin saralla työelämässä silloin, kun ollaan jotenkin tavoitteellisesti ja itseään kehittäen sitä hommaa tekemässä.” (Urheilijaäiti 2)

Puuttuvaa näkökulmaa kysyttäessä Urheilijaäiti 2:n lisäksi molemmat Urheilijaisät toivoivat positiivisempaa tulokulmaa vanhemmuuden käsittelyyn ja negatiivisesta tai pessimistisestä kulmasta eroon pyrkimistä. Urheilijaäiti 3 toivoi myös nimenomaan naisurheilun käsittelyyn entistäkin inhimillisempää ja tarinallisempaa otetta esimerkiksi vanhemmuudesta kertomisen kautta, minkä hän uskoisi houkuttelevan enemmän naisiakin urheilukatsomoihin. Urheilijaäiti 1 toivoi puolestaan käsiteltävän tekijöitä, jotka edesauttaisivat erityisesti naisia yhdistämään vanhemmuuden urheilu- tai valmennusuraan.

5.4 (Urheilu)median toimintatavat ja niiden vaikutukset

Viimeisessä teemassa käsittelen urheilumedian ja median toimintatapoja ja niiden vaikutuksia. Ensimmäisessä alaluvussa käyn läpi vanhemmuuden urheilumediakäsittelyn vaikutuksia sekä haastateltuihin urheilijoihin itseensä että heidän kokemuksiaan aiheen

mediäkäsittelyn vaikutuksista ylipäättään. Sen jälkeen käsittelen yhtä aineiston vahvimmistä teemoista: toimittajan toiminta haastattelukokemukseen vaikuttavana tekijänä. Viimeisessä alaluvussa esittelen haastateltavien esiin nostamia negatiivisiksi koettuja median toimintatapoja.

Muista teemoista poiketen muodostin tässä teemassa yleiskäsitteen ja sen alle alalukuja. Koin, että alalukujen sisältö on lähellä toisiaan: kaikissa puhutaan (urheilu)median käsittelystä, käsittelyn erilaisista piirteistä sekä käsittelyn vaikutuksista. Toisin sanoen muodostetut alateemat eivät erottuneet tarpeeksi toisistaan, ja tämän takia niistä ei olisi ollut asianmukaista muodostaa pääteemoja (King ym., 2019). Eroja oli kuitenkin sen verran, että näin perustelluksi erotella ne tämän luvun sisällä omiksi kokonaisuuksikseen. Tämä myös selkeyttää lukua verrattuna siihen, että alateemojen sisältämistä asioista kerrotaisiin yhtenäisenä tekstimassana ilman jaottelua. Myös koko tulosluku on nyt esitetyllä tavalla kokonaisuutena selkeämpi verrattuna siihen, että alateemat olisi erotettu useammaksi itsenäiseksi pääteemaksi. Lisäksi esimerkiksi (urheilu)median negatiivisia piirteitä - alateemassa en kokenut sen sisältämien asioiden esiintyneen haastatteluaineistossani riittävän usein, jotta teema olisi kantanut pääteemaksi asti (King ym., 2019). Koin kuitenkin tärkeäksi sisällyttää siinä esiin tuodut asiat tutkimukseen, ja tämän myötä päädyin muodostamaan siitä alateeman ja liittämään sen osaksi (urheilu)median toimintatavat ja niiden vaikutukset - pääteemaa.

5.4.1 Vanhemmuuden urheilumediäkäsittelyn vaikutukset

Viidestä haastatellusta urheilijasta vain Urheilijaäiti 2 kertoi, että vanhemmuuden käsittely urheilumediassa on selkeästi ollut vaikuttamassa hänen päätökseensä vanhemmuuden ja urheilu-uran yhdistämisestä.

[S23] T: Jos miettii tän journalistisen käsittelyn vaikutuksia, niin onko tän vanhemmuuden käsittely urheilumediassa vaikuttanut siun omaan ajatteluun tai valintoihin ajatellen perheen perustamista, lapsiperhearkea ja sitten urheilu-uran yhdistämistä näihin kahteen?

”Tietoisuus siitä, että minua ennenkin on äidit saaneet lapsia ja palanneet huippu-urheilun pariin ja tehneet hyvän pitkän uran vielä lapsien syntymisen jälkeenkin, on tietenkin ollut siinä taustalla, kun on lähtenyt perhettä perustamaan. – Se tietoisuus, joka on tullut urheilumedian kautta, että tämän voi näinkin tehdä, että voin hyvinkin jatkaa uraa, on ollut mukana siinä vaiheessa, kun rupesi perhettä perustamaan.” (Urheilijaäiti 2)

Urheilijaäiti 1 kertoi etsineensä paljon tietoa aiemmista urheilijaäitiesimerkeistä, mutta kysyttäessä asiasta erikseen hän ei uskonut vanhemmuuden käsittelyn vaikuttaneen omiin valintoihinsa. Urheilijaäiti 3 kertoi nimenomaan oman vanhemmuutensa positiivisen käsittelyn vaikuttaneen osittain siihen, että hän halusi aiheesta urheilumediassa kertoa. Kumpikaan Urheilijaisista ei sanonut käsittelyn vaikuttaneen valintoihinsa urheilu-uran ja vanhemmuuden yhdistämistä ajatellen. Urheilijaisä 2 kertoi pohtineensa aiempien ”mediamyrskyjensä” pohjalta, minkälainen hässäkkä vanhemmuuden käsittelystä tulee, mutta sanoi myös pelon osoittautuneen turhaksi.

Vanhemmuuden urheilumediakäsittelyn ei siis koettu ainakaan dramaattisesti vaikuttaneen omiin valintoihin. Etenkin Urheilijaäiti 1 ja molemmat Urheilijaisät toivat kuitenkin esiin, että käsittelyllä voi olla vaikutuksia urheilijoiden ajatteluun ja valintoihin vanhemmuuden suhteen. Urheilijaäiti 1 koki, että äitiyden näyttäytyminen urheilumediassa luontevana osana urheilijan elämää hälventäisi yhdistämiseen liittyviä huolia ja rohkaisisi perheen perustamiseen jo urheilu-uran aikana. Urheilijaisä 1 viittasi jo aiemmin (ks. S21, luku 5.3), että naisurheilijat eivät mahdollisesti yhdistä urheilua ja vanhemmuutta kriittisestä ja arvostelevasta käsittelystä muodostuvan urheilu-uraa poissulkevan mielikuvan myötä. Hän viittasi urheilumediakäsittelyn kielteisiin vaikutuksiin vanhemmuuteen ryhtymisen kannalta myös haastattelun lopussa ja koki lisäksi, että urheilijavanhemmuudesta puhutaan ylipäättään liian vähän, mikä ruokkii esimerkkitarinoiden vähyyttä entisestään.

[S24] T: Eli tarkoitat, että vanhemmuutta lähetään nykyisellään lähestymään enemmän sitä kautta, että miten tää haittaa urheilu-uraa kuin lähettäis positiivisuuden kautta jollain tapaa, että miten tää vois jopa jeesata?

”Kyllä, just näin. Kun itsellä ainakin se on pelkkää positiivisuutta tuonu. Totta kai on valvomista ja kaikkea tämmöstä, ja työmäärä on noussut, ja sitä aina pohtii, et mihin ihmeeseen sitä on kaikki vapaa-aikansa käyttänyt. – – Suomessa ei jotenkin varmaan uskalleta lähteä yhdistämään ammattiurheilua ja perhearkea. Pelätään sitä työmäärää, mitä perhearkea tulee lisäämään. Toki ei suomalainen urheilumediakaan siihen lapsiperhearkeen innostuta urheilijoita. Ja sitten kun ei ole juurikaan esimerkkitarinoita, miten yhdistää lapsiperhearkea sekä huippu-urheilu, niin sitten myös pelätään sen tarinan kertomista. Vaikka niitä esimerkkejä varmasti löytyisi, niistä ei kerrota.”
(Urheilijaisä 1)

Urheilijaisä 2 totesi uskovansa, että monia urheilijoita mietityttää, miten media suhtautuu vanhemmuuteen. Hän uskoo urheilijavanhemmuuden mediakäsittelyn sävyn vaikuttavan urheilijoiden ajatuksiin ja jopa päätöksiin vanhemmuudesta – negatiivisuuden kautta lähestyttävää vanhemmuuden käsittelyä ei haluttaisi kokea.

[S25] T: Eli tavallaan siitä ehkä hivenen negatiivisesta suhtautumisesta, että olikohan ura tässä nyt kun saa lapsia, niin näkisit enemmän tän käsittelynkin, että se voisi olla vähän positiivisempaa, että siinä on myös niinku mahdollisuuksia?

”Joo, kyllä. Mä toivoisin journalisteilta semmosta sävyä siihen, että urheilijat lukee niitä juttuja ja muodostaa jonkun kuvan aina, miten media asioista kirjoittaa, niin siitä negatiivisesta, pessimistisestä sävystä voisi yrittää päästä eroon. Vaikuttaa sitten esimerkiksi tällöisen vanhemmuuden [sic] päättämiseen, että minkälaisen kuvan urheilija muodostaa, miten sitä vanhemmuutta todennäköisesti media käsittelee tai kuinka muut ihmiset sitä käsittelee.”
(Urheilijaisä 2)

5.4.2 Toimittajan toiminta haastattelukokemukseen vaikuttavana tekijänä

Positiivisten käsittelykokemusten ohella toimittajan toiminta haastattelukokemukseen vaikuttavana tekijänä oli yksi vahvoista aineistosta esiin nousseista teemoista. Siitä oli toki erillinen kysymys, mutta merkitys haastattelukokemuksessa suuntaan tai toiseen tuli myös vahvasti esiin urheilijoiden vastauksissa, ja lisäksi aiheeseen viitattiin muidenkin kysymysten kohdalla. Urheilijäidit käsitelivät aihetta vastauksissaan yksityiskohtaisemmin. Kysyttäessä suoraan toimittajien toiminnan vaikutuksesta haastattelukokemuksiin tai halukkuuteen kertoa vanhemmuudesta toiminnalla nähtiin olevan iso merkitys. Pelkistettynä: jos aihetta lähestytään positiivisesti, urheilijat kertonevat siitä enemmän, ja jos negatiivisesti, silloin kerrottaneen vähemmän.

[S26] T: Onko toimittajien toiminta haastattelutilanteessa vaikuttanu siun halukkuuteen kertoa tästä vanhemmuudesta millään tavalla?

”Vanhemmuus on totta kai myös sen verran henkilökohtainen asia, että jos tulee sellainen negatiivinen fiilis, että siltä kulmalta halua, niin sit siitä ei halua oikeastaan itekään puhua. Jos toimittaja on kysyny positiivisessa mielessä, niin kyl siitä on ollu mielekäs puhua, ja sitten on ehkä kertonu vähän tarkemminkin tai enemmän.” (Urheilijäiti 1)

[S27] T: Miten sitten näissä kokemuksissa [vanhemmuuden käsittelystä urheilumediassa], oli ne sitten positiivisia tai negatiivisia, niin onko toimittajien toiminta jollain tavalla vaikuttanut siihen kokemukseen, oli se sitten se kokemus suuntaan tai toiseen?

”Jos on semmoinen jotenkin lempeän ja myötätuntoisen oloinen toimittaja, niin sitä saattaa ehkä helpommin vähän enemmän avata sitä perheasiaakin. Jos siitä haastattelutilanteesta tulee jotenkin semmoinen, en mä tiedä, jollain tapaa epäkunnioittava fiilis tai jos siitä välittyy jotenkin semmoinen, että...Joskus saattaa hiukan välittyä semmoinen, että toimittajalla saattaisi olla semmoinen ajatus, että ’tuossa iässä ja on jo lapsia’ ja kysymykset on vähän enemmän semmoisia, että ’koskas meinaat lopettaa urheilun’. Niin sit se voi olla, että sitä ei välttämättä halua hirveästi tuoda extrana itse esille, että sitten mieluummin puhuu semmoista, sanoisko kovaa faktaa urheilusta kuin hirveästi kaikesta muusta. Että kyllä toimittaja pystyy sillä lailla omalla olemuksellaan ja kysymyksenasettelullaan tietenkin vaikuttaa siihen, että mimmonen fiilis siitä tulee.” (Urheilijäiti 2)

[S28] T: Millä tavoin sitten toimittajien toiminta on näihin siun kokemuksiin vaikuttanut? Kun on käsitelty vanhemmuutta nimenomaan näissä haastatteluissa.

”– Kyse on kuitenkin aina henkilökemioista. Joskus se voikin mennä niin jouhevasti – haastattelija tai toimittaja on täysin samalla aaltopituudella ja voidaan puhua äitiydestä ja vaihtaakin sitten – että sitä itsekin rentoutuu ja kertoo asioita. Mutta sitten taas, jos on vähänkään silleen, että huomaa jo kysymyksistä, että toimittaja esimerkiksi yrittää napata jotain, sitä itsekin menee vähän lukkoon –” (Urheilijaäiti 3)

Kysyttäessä suoraan Urheilijaisä 1 totesi lähestymistavan asiaan vaikuttavan halukkuuteen kertoa vanhemmuudesta ja osaavansa lukea, mitä kysymyksillä haetaan. Urheilijaisä 2 viittasi yksittäisten toimittajien sijaan enemmän median toimintatapoihin, joita käsitellään seuraavassa alaluvussa. Suorien kysymysten lisäksi toimittajan toiminta haastattelukokemukseen vaikuttavana tekijänä tuli konkreettisesti esiin Urheilijaäiti 2:n kokemuksessa, jossa toimittaja kysyi kysymyksiään erään urheiluun liittyvän tapahtuman edetessä ilman, että Urheilijaäiti 2:n muistikuvien mukaan olisi istuttu erikseen alas haastattelua varten. Vanhemmuuden eri aspektien nouseminen julkaistussa jutussa eniten esille tapahtuman sijaan yllätti Urheilijaäiti 2:n, eikä hän ollut ajatellut niiden olevan jutun pääpointti kommentteja antaessaan. Urheilijaäiti 2 ei kuitenkaan ollut pahoittanut asiasta sen pidemmäksi aikaa mieltään, ja hän oli myös saanut jälkeinpäin palautetta, että aiheen esiin nostaminen oli hyvä asia. Joskin enemmän vastauksena suoraan kysymykseen, konkreettisesta esimerkistä kertoi myös Urheilijaäiti 1. Hänen vanhemmuuttaan laajemmin käsitelleessä jutussa positiivisen kokemuksen oli saanut aikaan toimittajan suhtautuminen vanhemmuuteen: toimittaja piti vanhemmuutta hyvänä asiana eikä sen yhdistämistä urheilu-uraan kyseenalaistettu (ks. S1, luku 5.1).

Toimittajan toimintaa haastattelukokemukseen vaikuttavana tekijänä yhtenä vahvoista teemoista vahvistaa kolmen haastateltavan esiin nostamat toimittajakohtaiset käsittelyerot. Toimittajakohtaisuus tuli ilmi Urheilijaäiti 3:n haastattelussa jo viittauksissa henkilökemioihin (ks. S28) ja niiden toimivuuteen: joidenkin toimittajien kanssa tulee paremmin toimeen kuin toisten, eli toimittajasta riippuen kokemus voi olla positiivisempi tai negatiivisempi. Toimittajakohtaisuus tuli Urheilijaäiti 3:n haastattelussa myös myöhemmin konkreettisemmin ilmi:

[S29] T: Onko sitten eri urheilumedioiden välillä tullut käsittelyssä mitään eroja?

”No tietenkin, kun ne tietyt urheilumediatyypit tietenkin tulee niin tutuiksi, että sä tunnet ne sitten jo 5–10 vuoden takaa. Ne on niinku kavereita. Että ehkä se perustuu enemmän sitten siihen, että joku on niin tuttu jo.” (Urheilijaäiti 3)

T: Nimenomaan joku toimittaja vai media ylipäätään?

”No ehkä toimittaja. Että aina kun vaikka, onko se [mediasta X toimittaja Y]? Niin sä tiedät, että se juttu on automaattisesti hyvä.” (Urheilijaäiti 3)

Lisäksi Urheilijaäiti 2 ja Urheilijaisä 1 nostivat haastatteluissaan nimeltä esiin yhden urheilutoimittajan ja hänen tietynlaisen käsittelytyylinsä, minkä tulkitsen osaltaan korostavan toimittajakohtaisia käsittelyeroja.

Urheilijaäiti 2:n kokemuksen mukaan myös niin sanottu yllättävä käsittely – lopullinen juttu yllättää jollain tavalla haastatteluun peilaten – saattaa olla toimittajakohtaista.

[S30] T: Pystyisikö tästä rivien välistä lukemaan, että tavallaan voisi joskus olla hyvä, että kerrottaisiin tarkempaan, että miten tätä juttua tai miten paljon tullaan jotain tiettyä aspektia käsittelemään? Tulisko siulle niinku haastateltavana sitten siitä jotenkin selkeämpi fiilis?

”Mulla nyt alkaa pikkuisen ole jo kokemusta noista hommista, mutta ymmärrän hyvin, että semmoiset urheilijat, joita ei ole niin paljon haastateltu, saattaa useinkin yllättyä siitä jutun lopputuloksesta. Onko se sitten...niin, toisilla toimittajilla saattaa ehkä olla etukäteen selkeämpi ajatus siitä, mitä nyt tullaan käsittelemään. Toiset sitten poimii sieltä ehkä jälkikäteen enemmän jotain.” (Urheilijaäiti 2)

5.4.3 (Urheilu)median negatiivisia piirteitä

Viimeinen alaluku keskittyy urheilumedian ja median negatiivisiin piirteisiin, joita nousi esiin eri kohdissa haastatteluja. Käsittelen tässä alaluvussa kolmea piirrettä: verkko-otsikoinnin ongelmallisuutta, tarkoitushakuista käsittelyä sekä median ja urheilumedian uutishimoa. Pidän kokemuksia tärkeänä tietona journalismin kannalta ylipäätään, ja sen takia näen perusteltuna sisällyttää ne tutkimuksen tuloksiin, vaikka ne eivät aina liittyneetkään suoraan vanhemmuuteen tai urheilumediaan.

Yksi haastattelukysymysten ulkopuolelta esiin noussut piirre oli verkko-otsikoinnin ongelmallisuus, joka tuli ilmi kolmen urheilijan haastattelussa. Urheilijaäiti 3:n haastattelussa se tuli esiin epäsuoremmin, kun hän kertoi tavastaan pyytää juttuja tarkastettavaksi varmistaakseen, että niistä tulee läpi se, mitä hän haluaa ja on tarkoittanut sanoa.

[S31] ”Kuitenkin aina joku haluaa ottaa ehkä jonkun asian eri tavalla. En mä tiedä, onko se kenenkään etu, ellet sä nyt ole Seiskassa tai jossain Iltalehden klikkiotsikoissa tai jossain.” (Urheilijaäiti 3)

Selkeämmin verkko-otsikoinnin negatiivisista piirteistä kertoivat Urheilijaäiti 2 ja Urheilijaisä 2. Urheilijaäiti 2 sanoi verkkouutisten otsikoinnin olevan ”ihan oma lukunsa.”

[S32] ”Se voi olla, että se on ihan sivulauseen sivulause, mikä on sitten nostettu otsikoksi. Niitä kokemuksia nyt on aika paljonkin, että sitä oikein ihmettelee, että mikä juttu. Että miten tää nyt tälleen, mut ei niinkään vanhemmuuteen liittyen. – – Kyllä niin voi helposti käydä, että toimittajalla on joku vahvakin ajatus siitä, että mitkä otsikot tuottaa klikkejä, ja sitten sitä juttua vedetään väkisin siihen suuntaan.” (Urheilijaäiti 2)

Ennen sitaatin jälkimmäistä osaa Urheilijaäiti 2 nosti esimerkkinä esiin yhden aiheen, jonka hän kertoi tuodun tiettyä ajanjaksona jokaisen häntä käsitelleen jutun pääfokukseen. Aiheesta puhuminen ei sinänsä haitannut häntä, mutta hän toivoi, että muustakin olisi voitu puhua.

Urheilijaisä 2 totesi urheilumedian otsikoinnin olleen lastensa kohdalla tyyliään maltillisempaa, mihin hän on ollut tyytyväinen. Urheilijaäiti 2:n tapaan hänkin on kuitenkin kokenut otsikoinnin yleisellä tasolla ongelmalliseksi sen takia, että otsikot eivät ole välttämättä yksi yhteen jutun kanssa. Jo pidempään huippu-urheilussa mukana ollut Urheilijaisä 2 näkee median omavaltaisuuden lisääntyneen sosiaalisen median mukaan tulon myötä, ja omavaltaisuuden liittyvän nimenomaan verkko-otsikointiin ja otsikoista muodostuviin mielikuviin.

[S33] T: Sanoit tuossa, että [mediat] voi julkaista mitä vaan. Tuleeko siulle mieleen jotain tiettyjä esimerkkejä?

”Se nyt on aika raju ilmaisu, mitä vaan, mutta siihen suuntaan on vähän menossa, että voidaan minkälainen otsikko tahansa tonne heittää, ja ihmiset ei jaksu keskittyä. Ne lukee vaan sen otsikon ja ei sitä sisältöä, ja muodostaa sen otsikon perusteella ajatukset. Se on harmillinen suunta sinänsä, että ei tavallaan lueta sitä sisältöä riittävän hyvin. Se on mennyt tähän, että kerätään klikkauksia niillä otsikoilla. Mutta valtaosa perustaa sen ajatuksensa sen otsikon pohjalle, ja siitä tuo kommentti mitä vaan. Voi olla, että lausuntoja voidaan muokata ja kääntää monesti haluttuun suuntaan.” (Urheilijaisä 2)

Urheilijaisä 2 erottui selkeästi neljästä muusta haastateltavasta painottamalla useaan otteeseen pitämäänsä tiukempaa rajaa julkisuuden ja yksityisyyden välillä ja painottamalla puhuneensa vanhemmuudesta tai muista asioista sikäli, kun ne ovat liittyneet hänen urheilemiseensa. Varautuneempi suhtautuminen mediaan ja urheilumediaan huokui haastattelusta kauttaaltaan, ja syy kummunee ainakin osittain omakohtaisista kokemuksista median toimintatavoista, joita hän kuvasi raadollisiksi:

[S34] T: Onko toimittajien toiminta missään vaiheessa sitten vaikuttanut siihen halukkuuteen kertoa vanhemmuudesta?

”No kyllä mä sen raadollisuuden tiesin, mitä media on. Kuitenkin siinä oli [X] vuotta jo huippu-urheilua takana ja kaikenlaisia tapahtumia Suomessa ja maailmalla median suhteen. Tiesin, mikä se raadollisuus siinä on, ja tavallaan halusin suojella omia lapsia, ettei niiden tarvitse olla julkisia henkilöitä.” (Urheilijaisä 2)

Toinen esiin nousseista negatiivisista piirteistä oli median tarkoitushakuinen käsittely. Se punoutuu osittain yhteen verkko-otsikoinnin ongelmallisuuden kanssa: jo urheilijoiden verkko-otsikointia koskevista sitaateista kävi ilmi, että haastatteluissa sanottuja asioita saatetaan käyttää otsikoissa siten, että otsikot eivät anna totuudenmukaista kokonaiskuvaa koko artikkelista. Urheilijaisä 2 totesi pyrkivänsä antamaan mahdollisimman tarkkoja lausuntoja, jottei niitä pystyisi käyttämään median tarkoitusprien mukaisesti. Urheilijäidit 2 ja 3 kertoivat omista kokemuksistaan myös suoraan tarkoitushakuisesta käsittelystä kysyttäessä. Urheilijäiti 2:n kokemus oli urheilumediasta muista aiheista kuin vanhemmuudesta ja Urheilijäiti 3:lla muusta aiheesta urheilumedian ulkopuolella.

[S35] T: Onko missään vaiheessa ollut semmoista tarkoitushakuista käsittelyä tässä vanhemmuudessa, että on hakemalla haettu jotain tiettyä...okei, ainahan journalismissa on joku näkökulma, mutta onko tullut semmoista, että on tosi tarkoitushakuisesti kyselty asiasta ja sitten tehty jonkunnäköinen juttu siitä?

”Tiedän, mitä tarkoitat, mut mulle ei tuu vanhemmuusesimerkkejä mieleen kyllä tuosta nyt. – – Tämä menee pikkuisen ohi aiheen, mutta että [urheilutoimittaja X]:hän on hyvä toimittaja, mutta hän on pari kertaa onnistunut esittämään kysymyksiä just silleen, että ’onko tää sun mielestä tämä asia näin.’ Mä oon sitten ’joo, on se vähän noin’ ja sitten tulee otsikko, että ’näin se on.’” (Urheilijäiti 2)

[S36] T: Onko tommosta tavallaan tarkoitushakuisuutta esiintynyt vanhemmushaastatteluissa tai muualla?

”En usko, että vanhemmuudessa, koska...tai en muista, että mulla olisi siitä negatiivisia juttuja. Mutta tosiaan noista parisuhde, että jos on ollut jotain [naistenlehti X:n] haastatteluja, niin kyllä siellä on sitten tullut se fiilis, että ’enhän mä tolleen sanonut tota.’ – – tavallaan se tunne, että miten joku vaikka ymmärsi noin väärin jonkun asian. Just niinku parisuhdejutuissa.” (Urheilijäiti 3)

Kolmannen esiin nousseen negatiivisen piirteen nimesin median ja urheilumedian uutishimoksi, joka esiintyi molempien Urheilijaisien haastatteluissa. Urheilijaisä 1:n haastattelussa se tuli ilmi kokemuksessa, että jos yhdelle medialle antaa jotain, kaikki haluavat jotain koko ajan. Hän esimerkiksi epäili, että tehtyään puolisonsa kanssa poikkeuksen yhtä perhettä käsitellyttä juttua varten ja annettuaan luvan kuvata myös lapsiaan – tosin ilman, että lapsien naamat näkyvät – muutkin mediat haluaisivat tehdä vastaavia

juttuja poikkeuksineen. Tämän voi kuitenkin nähdä journalismin toimintatavoista ja yleisesti julkisuuden yksityisyydensuojakäytännöistä puhuttaessa varsin normaalina (Tiilikka, 2007), mihin palaan tarkemmin johtopäätösluvussa. Niin sanottu uutishimo tuli Urheilijaisä 1:n kohdalla näkyviin myös menestyksen myötä, kun myös hänen puolisoaan lähestyttiin erikseen haastattelupyynnöillä. Urheilijaisä 2:n kokemuksissa uutishimo näkyi muun muassa siinä, että kiinnostus vanhemmuutta kohtaan laantui sekä urheilu- että muissa medioissa, kun aiheessa ei päästy pintaa syvemmälle.

[S37] T: Onko käsittely muualla kuin journalistisissa urheilumedioissa, tai niinku urheilumedian ulkopuolella, niin miten paljon sinun vanhemmuutta on niissä käsitelty ja minkälaisia eroja niissä on sitten loppujen lopuksi ollut?

”Siinä vaiheessa, kun ensimmäinen lapsi tuli, niin otsikoita oli vähän joka lehdessä. Siitä se aika lailla sitten hyyty, kun journalistit huomasi, että ei oikein musta tai [puolisosta] tai kenestä muustakaan läheisestä saa sen enempää irti yksityiskohtia, niin eipä sitä jääty pyörittelemään sitten sen kummemmin.” (Urheilijaisä 2)

Kuten jo aiemmin tuli ilmi, Urheilijaisä 2 viittasi vanhemmuuden ja urheilun yhdistämisestä uutisoitaessa urheilumedian yrittävän hakea tietyn tyyppisten urheilijoiden kohdalla sekä negatiivisia että positiivisia otsikoita (ks. S20, luku 5.3). ”Otsikoiden hakemisesta” selkeästi negatiivisessa mielessä puhui myös Urheilijaäiti 3, mutta kertoi kokeneensa sen tapahtuneen enemmän urheilumedian ulkopuolella.

[S38] T: Puhuit aiemmin [naistenlehdessä] ja muista, niin onko käsittely muualla kuin näissä journalistisissa urheilumedioissa ollut sitten jollakin tavalla erilaista?

”Koen, että urheilumedian kanssa on aina ollut niin helppo puhua, koska ne puhuu urheilusta ja mitä siinä urheilun ympärillä on. Kun sitten taas [naistenlehden] tehtävä on tehdä tarina ja hyvä otsikko ja...Että kyllä mua on lähtökohtaisesti aina jännittänyt, että mitä niistä jutuista tulee. Ja just niissä joutunut olemaan paljon enemmän, että hei, onnistuuko, että luen ensiksi ennen kuin lähtee? Että urheilutoimittajiin on jotenkin kyllä itse henkilökohtaisesti pystynyt luottamaan paljon enemmän.” (Urheilijaäiti 3)

Tulkitsen otsikoiden hakemisen näin kuvattuna olevan myös osa median niin sanottua uutishimoa, joka on tähän tutkimukseen haastateltujen urheilijoiden kokemusten perusteella tavalla tai toisella negatiivinen piirre.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksessa tarkoitukseni oli selvittää, miten suomalaisten huippu-urheilijoiden vanhemmuutta käsitellään journalistisissa urheilumedioissa eli toisin sanoen journalististen medioiden urheiluosastoilla tai urheiluaiheisissa ohjelmissa. Tutkimuksen tekoani ohjasi kolme tutkimuskysymystä, jotka olivat:

TK1. Minkälaisia kokemuksia huippu-urheilijoilla on siitä, kun heidän vanhemmuuttaan on käsitelty journalistisen urheilumedian haastattelussa?

TK2. Mitä huippu-urheilijat ajattelevat vanhemmuuden käsittelystä journalistisessa urheilumediassa?

TK3. Millä tavoin vanhemmuuden käsittely journalistisessa urheilumediassa on vaikuttanut huippu-urheilijoihin?

Lähestyin tutkimusaihetta ja tutkimuskysymyksiä haastattelemalla urheilijoita, ja haastatteluaineiston analysoin teemoittelemalla. Lopullisia pääteemoja muodostin neljä:

- Positiivisia kokemuksia oman vanhemmuuden käsittelystä
- Tuloskeskeinen urheilumedia
- Vanhemmuutta kyseenalaistavan urheilumedian ristiriita
- (Urheilu)median toimintatavat ja niiden vaikutukset

Tässä luvussa vedän yhteen tutkimukseni tuloksia ja tarkastelen niitä suhteessa aiheesta tehtyyn aiempaan tutkimukseen. Etenen analyysissäni ensiksi tutkimuskysymysjärjestystä mukaillen, minkä jälkeen pohdin tutkimustuloksia kokonaisuutena.

Tutkimuksen yksi vahvimista teemoista oli haastateltujen urheilijoiden kokonaisuutena positiivinen kokemus siitä, kun heidän omaa vanhemmuuttaan oli käsitelty journalistisessa urheilumediassa. Kysyttäessä omista vanhemmuutta koskevista haastattelu- tai käsittelykokemuksista mistä tahansa kulmasta – minkälaisia kokemuksia sinulla on ollut; onko haastattelun ja julkaistun jutun välillä tullut yllätyksiä; onko esiin tullut tarkoitushakuista käsittelyä ja niin edelleen – negatiiviset kokemukset olivat ehdottomassa vähemmistössä ja kokemusta positiivisesta käsittelystä korostettiin. Tulosta on hankala verrata aiempaan tutkimukseen, sillä täsmällistä vertailukohtaa ei juuri ole näin spesifistä aiheesta tai käyttämästäni lähestymiskulmasta – suomalaisesta kontekstista puhumattakaan. Esimerkiksi McGannonin ym. tutkimuksissa esiin nousi negatiivisiksi luokiteltavia piirteitä – kuten Andy Murrayn isyyden ja urheilun yhdistelmän kyseenalaistaminen (McGannon ym., 2018) sekä urheilija ja äiti konfliktissa -identiteetti (McGannon ym., 2015), jossa nämä kaksi identiteettiä vaatimuksineen näyttäytyivät toisiaan poissulkevilta. Näissä tutkimuksissa käytettiin kuitenkin menetelmänä etnografista sisällönanalyysiä ja tutkittiin media-aineistoja sen sijaan, että olisi oman tutkimukseni tapaan haastateltu suoraan urheilijoita heidän käsittelykokemuksistaan. Tulokset eivät ole sikäli täysin vertailtavissa. Aiempien vertailukohtien puuttumisesta huolimatta pidän tutkimukseni positiivisten käsittelykokemusten havaitun vahvaa enemmistöä yllättävänä tuloksena. Kun kyseessä kuitenkin on jokseenkin henkilökohtainen aihe, on yllättävää, ettei aiheen käsittelyssä tai toimittajien toiminnassa sen ympärillä tullut ilmi todettua enempää negatiivisia kokemuksia. Kokemusta vanhemmuuden urheilumediakäsittelyn positiivisuudesta korosti entisestään se, että negatiivisia käsittelykokemuksia kerrottiin tulleen muissa aiheissa urheilumediassa tai joko vanhemmuuden tai muiden aiheiden käsittelyssä urheilumedian ulkopuolella. Urheilijaisä 1 oli ainoa, joka kertoi selkeästi oman vanhemmuutensa kyseenalaistamisesta, mutta hänkin totesi kokemuksensa käsittelystä olleen pääsääntöisesti hyviä. Haastateltujen urheilijaäitien kokemuksissakaan ei juuri tullut ilmi esimerkiksi äitiyden korostamista urheilun kustannuksella, mitä Cooky ym. (2015) ja McGannon ym. (2012) olivat havainneet. Toisaalta vastaavanlaista kehystämistä voi olla vaikeaa havaita itse oman vanhemmuutensa käsittelystä, kun on niin lähellä käsiteltävää aihetta, ja on tietysti mahdollista, ettei ole ikinä

tullut ajateltua vastaavanlaisen käsittelyn voivan olla jollain tapaa urheilua trivialisoivaa. Jätin myös tarkoituksella kysymykset varsin avoimiksi ja pidätydyin kysymästä esimerkiksi äiti- ja urheilijaidentiteettien välisestä painotuksesta tarkemmin, koska katsoin, että se olisi vääristänyt tutkimustuloksia. En halunnut ikään kuin syöttää sanoja haastateltujen urheilijoiden suuhun vaan halusin katsoa, tulisiko aiemman tutkimuksen kanssa samansuuntaisia kokemuksia esiin spontaanisti.

Muodostin aluksi pääteemoja viisi, joiden mukana oli myös työnimellä ”Vanhemmuuden käsittelyn sukupuolierot” kulkenut teema. Puhuttaessa vanhemmuuden urheilumediakäsittelyn sukupuolieroista yleisellä tasolla kaikki Urheilijaäidit nostivat esiin naisurheilijoiden raskausaikaan ja synnytykseen liittyvän käsittelyn ja totesivat sen olevan luonnostaan erilaista miesurheilijoihin verrattuna fyysisten muuttujien vuoksi: muutokset kehon suorituskyvyssä ovat huomattavia. Lopulta päädyin kuitenkin lisäämään nämä tiedot ensimmäisen teeman loppuun. Käsittelyn sukupuolieroja tuli esiin myös viitattaessa vanhemmuuden kyseenalaistamiseen, mutta ne liitin kyseenalaistamista käsittelevän teeman alle. Koin, että kun haastateltujen urheilijoiden kokemuksissa *oman vanhemmuuden* käsittelystä ei tullut esiin mainittavia eroja sukupuolten välillä, sukupuolierot eivät kanna kokonaiseksi teemaksi asti.

Urheilijavanhemmuuden käsittelyn täsmällisempi analysointi sukupuolinäkökulmasta vaatisi tuekseen määrällistä tutkimusta. Näin saataisiin vahvistettua tietoa siitä, onko käsittely mahdollisesti painottunut urheilijaäitiyden käsittelyyn. Cookyn ym. (2015, 277) huomio naisurheilijoiden taajemmasta kehystämisestä äiteinä verrattuna miesurheilijoiden kehystämiseen isinä kertoo mies- ja naisurheilun käsittelyn laadullisista eroista. Se antaa kuitenkin myös viitteitä urheilijavanhemmuuden määrällisen käsittelyn sukupuolieroista. Pientä osviittaa tästä antoi myös aiemmin tekemäni kurssityö mies- ja naisurheilijoiden vanhemmuuden rakentumisesta Helsingin Sanomien urheilun verkkoartikkeleissa, joissa äitiys mainittiin huomattavasti isyyttä useammin. Jos urheilumediassa käsitellään enemmän urheilijaäitiyttä, vanhemmuus näyttäytyy enemmän ikään kuin naisurheilijoiden asiana. Äitiyden korostuminen tällä tavoin voi ohjata naisurheilijoita pohtimaan perheen perustamista enemmän, ja jos vanhemmuus ja urheilu-ura vaikuttavat toisiaan poissulkevilta vaihtoehdoilta, naisurheilijat saattavat joutua valitsemaan jommankumman (McGannon ym., 2015). Jos isyyttäkin käsiteltäisiin enemmän, vanhemmuus näyttäytyisi normaalimpana osana urheilijuutta ylipäättään, mikä saataisi vähentää paineita urheilu-uran ja vanhemmuuden yhdistämisestä käytävän pohdinnan ympärillä.

Jos urheilijavanhemmuuden käsittely tosiaan painottuu määrällisesti urheilijaäitiyteen, saattaa takana olla tämän tutkimuksen tuloksien perusteella raskausaika, synnytys ja niihin liittyvät asiat. Haastatellut Urheilijaäidit viittasivat juuri näihin asioihin todetessaan käsittelyn olevan luonnostaan erilaista vanhemmuuden alkuvaiheessa. Oman kehon äärimmäistä suorituskykyä vaativassa ammatissa kehon muutokset ovat urheilijaäideillä vanhemmuuden alkupuolella eittämättä valtavia, mikä voi ymmärrettävästi herättää kiinnostusta tiiviisti seurattujen urheilijoiden ympärillä. Urheilijaäiti 3 koki urheilijaäitiyttä käsiteltävän enemmän kuin urheilijaisyyttä ja eron perustuvan juuri raskauden ja synnytyksen moniin muuttujiin. Osittain äitiyden mahdollisesti laajemmassa määrällisessä käsittelyssä voi olla kyse fyysisistä tekijöistä myös sikäli, että naisurheilijoiden perheenlisäys tulee väistämättä ilmi tavalla tai toisella, kuten Urheilijaäidit 2 ja 3 toivat haastatteluissaan esiin. Urheilijaäitiys nousee siis sitäkin kautta helpommin urheilumedian käsittelyyn. Tämä ei tosin millään tavoin estä kysymästä myös miesurheilijoilta, miten he tasapainoilevat urheilun, vanhemmuuden ja lapsiperhe-elämän välillä (Cooky ym., 2015, 277).

Oman vanhemmuuden käsittelyn positiiviseen kokonaiskokemukseen peilaten on mielenkiintoista, että samaan aikaan haastatellut urheilijat kokivat vanhemmuutta ja sen yhdistämistä urheilemiseen kyseenalaistettavan urheilumediassa. Ristiriitaisuuden tässä aiheuttaa se, ettei kyseenalaistaminen tullut kuitenkaan selkeästi ilmi juuri urheilijoiden omissa kokemuksissa Urheilijaisä 1:tä lukuun ottamatta. On mahdollista, että asia todellisuudessa on ollut näin ja tutkimukseen osallistuneista urheilijoista valtaosan vanhemmuutta ei ole kyseenalaistettu. Esimerkiksi Urheilijaisä 2 kertoi olettaneensa lapsen saamisen myötä urheilumedian kyseenalaistavan mahdollisuuden huipputuloksiin ja huippu-urheilun tekemiseen, mutta asiaan otettiin hänen omien sanojensa mukaan ”hyvä kulma”. Samaan aikaan herää kuitenkin kysymys, kenen vanhemmuutta lopulta kyseenalaistetaan, miten ja missä, koska tässä tutkimuksessa mukana olleet urheilijat valittiin mukaan siksi, että heidän vanhemmuuttaan nimenomaan on käsitelty urheilumediassa laajemmin. Se, että kyseenalaistamisen koettiin vanhemmuuden osalta olevan liitoksissa tuloskeskeisyyteen ja että urheilujournalismin tuloskeskeisyys yleisellä tasolla nousi haastatteluista esiin, ei puolestaan ole yllättävää. Tulos- ja menestyskeskeisyyden on havaittu olevan aiemminkin urheilu-uutisoinnin vahva ominaispiirre Suomessa ja muualla (ks. esim. Laine, 2011, 106, 120; Laine & Välimäki, 2012; Laine & Turtiainen, 2018).

Toinen esiin noussut ristiriitaisuus vallitsi koetun urheilumedian vanhemmuuden kyseenalaistamisen ja haastateltujen urheilijoiden oman kokemuksen välillä siitä, miten he

ovat vanhemmuuden itsessään kokeneet. Urheilijaisät kertoivat vanhemmuudella olleen positiivisia vaikutuksia urheilemiseensa, ja Urheilijaäiti 3:kin sanoi vanhemmuuden olevan parhaimmassa tapauksessa todella positiivinen asia huippu-urheilulle. Myös Urheilijaäiti 1:n ja 2:n vastauksista pystyi tulkitsemaan vanhemmuuden olleen heille positiivinen asia. Samaan aikaan kokemukset kyseenalaistamisesta tulivat kuitenkin esiin eri puolilla haastatteluja. Huomionarvoisesti näin kävi Urheilijaäiti 2:n sekä Urheilijaisien haastatteluissa kysyttäessä nimenomaan puuttuvaa näkökulmaa urheilijavanhemmuuden käsittelystä. Urheilijaisät toivoivat, että urheilumedian tulokulma vanhemmuuteen olisi negatiivisen sijaan positiivinen, ja Urheilijaäiti 2 toivoi urheilu-uria nähtävän vanhemmuuksineen työurina siinä missä muitakin. Tämä on kahdesta esitellystä ristiriidasta kenties vielä merkittävämpi pohdittavaksi urheilujournalismin kannalta. Kuten sanottua, sosiaalisessa konstruktionismissa tietomme ympäröivästä maailmasta ajatellaan tuotettavan päivittäisessä vuorovaikutuksessa toistemme välillä (Burr, 2015, 5), ja medialla on siinä iso merkitys mielipiteitä ja arvoja muokkaavana sekä identiteettejä rakentavana tahona (Nieminen & Pantti, 2012, 78). Jos vanhemmuuden käsittelyä lähestytään urheilumediassa pääsääntöisesti haittojen kautta, vanhemmuuden ja huippu-urheilun yhdistämisestä saattaa maalautua niin hankala kuva, etteivät urheilijat uskalla lähteä perhettä perustamaan, vaikka pohjimmiltaan niin ehkä haluaisivat. Lisäksi jo negatiivisella käsittelytavalla itsellään saattaa olla kielteinen vaikutus päätökseen vanhemmuudesta, kuten Urheilijaisä 2 nosti esiin – sellaista käsittelyä ei haluttaisi kokea. Asetelmaa voi pitää inhimillisestä näkökulmasta ongelmallisena, jos urheilijavanhemmuuden käsittelyn vaikutukset tosiasiallisesti ovat yllä kuvatun kaltaisia. Vaikka journalismissa ei täysin tarkoitushakuista kehystämistä normaalisti olekaan (Entman ym., 2009), eikä tämän tutkimuksen tuloksia ole asianmukaista tarkastella esimerkiksi suhteessa journalistin velvollisuuteen pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen (Julkisen sanan neuvosto, 2014), on asetelmaa hyvä pohtia urheilujournalismin kentällä. Kuten sanottua, journalismissakin asiat ja aiheet kehystetään aina jollain tietyllä tavalla, mikä luo niistä myös tietynlaisen kuvan. Miksi vanhemmuutta lähestytään urheilumediassa nimenomaan negatiivisuuden ja kyseenalaistamisen kautta tai miksi urheilijat ainakin kokevat niin? Osittain kyse lienee tässäkin tutkimuksessa ilmi tulleesta tulos- tai suorituskeskeisyydestä, jossa vanhemmuuden haasteineen ajatellaan olevan enimmäkseen rasite parhaaseen mahdolliseen suorituskykyyn pyrkivän huippu-urheilun kannalta. Tähän tutkimukseen haastateltujen urheilijoiden kokemukset eivät kuitenkaan tällaiseen vanhemmuus rasitteena -ajattelutapaan viittaa. He ovat myös itse esimerkki siitä, että

vanhemmuuden yhdistäminen urheiluun voi onnistua hyvin ja urheilu kansainvälisellä huipputasollakin on mahdollista lapsien saamisen jälkeen, sekä miehillä että naisilla. Tilannetta voisi edistää ja neutraalimman suhtautumisen voisi saada aikaan varsin vaivattomasti jo sanavalinnoilla. Sen sijaan, että kysyttäisiin esimerkiksi ”minkälaisia haasteita vanhemmuus asettaa urheilemista ajatellen”, voitaisiin kysyä ”miten vanhemmuus muuttaa arkea urheilun kannalta” tai ”miten vanhemmuus vaikuttaa urheilemiseen.”

Kun haastatelluilta urheilijoilta kysyttiin vanhemmuuden urheilumediakäsittelyn vaikutuksista omaan ajatteluun ja valintoihin, vain Urheilijaäiti 2 kertoi käsittelyn selkeästi vaikuttaneen päätökseensä perheen perustamisesta, urheilijaäitiesimerkkien kautta. Urheilijaäiti 1 kertoi etsineensä paljon tietoa niin ikään esimerkeistä, mutta koki, ettei mediakäsittely vaikuttanut niin paljon omiin valintoihin – osittain tosin siksi, ettei hän kokenut aihetta käsitellyn vielä niin paljon omien lapsiensä syntymisen aikoihin. Urheilijaäiti 1 kuitenkin totesi myös, että jos äitiyttä käsiteltäisiin luontevana osana urheilua, se voisi rohkaista naisurheilijoitakin urheilun ja vanhemmuuden yhdistämiseen. Myös haastatellut urheilijaisät uskoivat, että urheilumediakäsittelyllä voi olla vaikutuksia erityisesti naisurheilijoiden valintoihin vanhemmuuden ja urheilu-uran suhteen, mutta totesivat, ettei vanhemmuuden käsittely ole heidän omiin valintoihinsa vaikuttanut. Tässäkin on omanlaisensa ristiriita: ikään kuin vanhemmuuden urheilumediakäsittely voisi vaikuttaa muihin urheilijoihin, mutta ei itseen. Samalla on tosin muistettava Niemisen ja Pantinkin (2012, 103) esiin nostama seikka: kohtaamme jo päivittäin lukuisia mediaesityksiä – ja pidemmällä aikavälillä varmasti myös useampia urheilumedian esityksiä urheilijavanhemmuudesta – emmekä välttämättä niitä sen enempää juuri siinä hetkessä pohdi. Jos mediaesitykset tosiasiallisesti olisivatkin vaikuttaneet ajatteluamme, voi selkeän syy-seuraussuhteen vetäminen tietyistä esityksistä tiettyyn tapahtumaan olla vaikeaa jo esitysten määrän ja tiettyjen esitysten kuluttamisesta kuluneen ajan myötä. Siihen nähden abstraktimman tason pohdinta vaikutuksen mahdollisuudesta on huomattavasti helpompaa.

Haastatellut Urheilijaäidit toivat vahvimmin esiin toimittajien toiminnan haastattelukokemukseen vaikuttavana tekijänä vanhemmuutta käsiteltäessä, joskin ilman selkeitä esimerkkitapauksia. Toiminnalla koettiin olevan iso merkitys: jos toimittaja lähestyy aihetta ja urheilijaa tahdikkaasti, haastateltavana oleva urheilija kertonee vanhemmuudestaan ja siihen liittyvistä asioista myös enemmän, ja jos lähestyminen on jollain tapaa epäkunnioittavaa tai esimerkiksi kysymykset tarkoitushakuisia, siitä kerrottaneen vähemmän. Toimittajan toiminnalla voi näin ollen olla paljonkin merkitystä lopullisen jutun ja sen

monipuolisuuden kannalta, ja tämä on merkittävä tutkimustulos journalismin tekijöille aihealueesta riippumatta. Toimittajan toiminnan vaikutus haastattelukokemukseen tuli tutkimuksessa esiin myös toimittajakohtaisten käsittelyerojen myötä. Urheilijaäiti 3 viittasi toimittajakohtaisissa eroissa kyseen olevan myös henkilökemioista, ja onkin muistettava, että kyseessä on vuorovaikutustilanne, jossa esimerkiksi arvot, asenteet, toimintatavat ja tavat ilmaista asioita vaikuttavat siihen, miten tilanne koetaan ja miten onnistuneesti se etenee (Talvio & Klemola, 2017). Tähän määritelmään edellä mainitut tahdikkuus ja epäkunnioittavuuskin seurauksineen täsmäävät.

Toimittaja-haastateltava-vuorovaikutussuhteessa ja sen arvioinnissa on kuitenkin otettava huomioon myös vuorovaikutuksen sisältö. Miten paljon käsiteltävä aihe vaikuttaa esimerkiksi kokemukseen niin sanotuista toimivista henkilökemioista ja haastattelukokemukseen ylipäättään? Palmerin (2017) tutkimuksessa journalistien ja juttujen kohteiden suhteesta keskeiseksi tekijäksi uutisten kohteeksi joutuneiden ihmisten kokemuksessa nousi asia, jonka takia uutisiin oli päädytty. Kokemukset olivat esimerkiksi varsin erilaisia henkilöllä, joka oli päätenyt uutisiin raiskattuaan lapsen ja henkilöllä, joka oli pelastanut lapsen. Sama pätee urheilukontekstissakin: haastattelukokemus on luultavasti erilainen esimerkiksi arvokisavoitosta ja dopingkärystä haastatellulla urheilijalla. Voi olla, että tässäkin tutkimuksessa keskiössä ollut pohjimmiltaan iloinen perhetapahtuma on aiheena vaikuttanut siihen, että kokemus sen käsittelystä on ollut kokonaisuutena positiivinen. Jälkeenpäin ajateltuna ”miten paljon käsiteltävä aihe on vaikuttanut kokemukseen toimittajan toiminnasta” olisi ollut tässä oiva jatkokysymys. Toimittajan tahdikkuus tai tahdittomuuskin kuitenkin vaikuttanee haastattelukokemukseen, kuten haastatellut urheilijat toivat ilmi, ja näin lienee myös negatiivisempien aiheiden kohdalla. Jos ikävistäkin asioista kysyy erityisen jyrkästi, haastattelukokemuksesta tulee raskaampi. Tosin, jos käsiteltävä aihe on esimerkiksi jo itsessään henkilökohtaisella tasolla erityisen raskas, voisi kuvitella olevan hankalaa erotella erityisesti jälkikäteen, miten paljon juuri toimittajan toimintatavat haastattelukokemukseen vaikuttivat.

Jos ei oteta lukuun eroa toimittajan toiminnan merkityksessä, tämän tutkimuksen tulokset olivat monin paikoin yhteneväisiä Palmerin (2017) tutkimuksen kanssa. Palmerin tutkimuksessa tosin esimerkiksi haastateltavien määrä oli suurempi, aiheet vaihtelivat eivätkä haastateltavat olleet julkisuuteen tottuneita henkilöitä. Molemmissa tutkimuksissa kokemus niin sanotussa uutisprosessissa mukana olosta oli kuitenkin kokonaisuutena positiivinen, mutta negatiivisiakin puolia raportoitiin. Yksi esimerkki negatiivisesta kokemuksesta oli

Palmerin haastateltavalla Danielilla (mts. 584), joka oli Urheilijaäiti 2:n tapaan yllättynyt lopullisen jutun painotuksista. Kuten Palmer (mts. 584) kuitenkin huomauttaa, kyse on harvoin tahallisuudesta harhaanjohtamisesta, ja niin on tuskin ollut Urheilijaäiti 2:n kokemuksessakaan, jossa toimittaja oli järjestetyn tapahtuman sijaan nostanut jutun pääfokukseen vanhemmuuden tietyn aspektin. Yllätyksen taustalla on saattanut olla Palmerinkin (mt.) esiin nostama vaillinainen käsitys journalismin toimintatavoista. Oman työkokemukseni mukaan ainakin urheilujournalismin puolella on varsin normaali käytäntö, että urheilijaa mennään tapaamaan esimerkiksi johonkin tapahtumaan ja lopulta jutussa saatetaan käsitellä täysin kyseiseen tapahtumaan liittymättömiä asioita.

Kysyin tutkimuksessani syitä sinänsä yksityisasioksi tulkittavien vanhemmuuden ja perhe-elämän avaamiseen medialle, ja syyt puhua journalisteille olivat myös osittain samoja kuin Palmerin (2017) haastateltavilla – näkyvyys sekä tärkeiden aiheiden esiin tuominen. Vanhemmuuden ja urheilun yhdistäminen koettiin tärkeäksi aiheeksi, josta puhumisessa haluttiin näyttää esimerkkiä. Omille lajeille haluttiin myös näkyvyyttä, ja lisäksi Urheilijaäiti 3 totesi tarvinneensa mediaa myös henkilökohtaisen näkyvyyden ja sitä kautta sponsoritulojen takia. Vaikka syyt eivät varsinaisiin tuloksiin nousseetkaan, näen nekin olennaisiksi journalismin tekemisen kannalta. Haastateltavia ja heidän näkemyksiään pitää kuunnella, mutta samaan aikaan on kuitenkin muistettava, että toimittajilla on työssään pohjimmiltaan velvollisuus palvella yleisön etua ja jutun kysymyksenasettelua (Jaakkola, 2013, 201). Mitä paremmin haastateltavien motiiveja kertoa asioista tunnettaisiin, sitä paremmin näitä seikkoja osattaisiin ottaa huomioon heitä lähestyttäessä, haastateltaessa ja juttuja tehdessä. Muun muassa tämä näkökulma puoltaa uutisten kohteiden kokemusten tutkimista tulevaisuudessakin.

Journalismin tekijöiden on myös olennaista pohtia syitä sille, miksi yksityisasiota jätetään mahdollisesti kertomatta. Toimittajan jollain tapaa tahditon toiminta nousi esiin yhtenä syynä, mutta pohtimisen arvoinen aspekti on myös haastateltavien henkilöiden yksityisyydensuoja ja sen heikentyminen. Urheilijaisä 1 koki, että kun antaa yhdelle medialle jotain, sen jälkeen kaikki haluavat jotain koko ajan. Hän uskoi esimerkiksi, että annettuaan poikkeuksellisesti kuvata lapsiaan yhtä juttua varten – vaikkakin ilman lasten naamojen näkymistä – muutkin mediat haluaisivat tehdä samanlaisia juttuja poikkeuksineen. Kuten sanottua, tämä on kuitenkin journalismin toimintatapojen ja julkisuuden yksityisyydensuojakäytäntöjen näkökulmasta normaalia. Tuomalla tiettyjä yksityisasiota vapaaehtoisesti julkisuuteen henkilön yksityisyydensuojan voi nähdä tältä osin kaventuvan,

minkä johdosta muutkin mediat voivat asioita käsitellä. Journalismissa on myös tapana, että kerran julkisuuteen tuotuja asioita seurataan myöhemminkin. (Tiilikka, 2007, 496–497.) Tämän myötä voi pitää varsin normaalina, että jos antaa yhdelle medialle jotain, muutkin mediat asiaan tarttuvat ja että julkisuudessa jo vähintään kerran esiintyneistä lapsistakin saatetaan seuraavien juttujen yhteydessä kysyä, voisivatko hekin olla mukana haastattelussa. Lasten näyttäminen kuvissa ilman lupaa tai muiden yksityiselämään kuuluvien asioiden julkaiseminen luvatta olisi toki asia erikseen. Medioiden toimintatapa ja tiedonjano ei selkeästi tullut Urheilijaisä 1:lle yllätyksenä, ja on tietysti muistettava, että kyseessä on myös kansainvälisen tason huippu-urheilija, mikä lisää medioiden kiinnostusta entisestään. Urheilijaisä 1:n puheesta oli kuitenkin myös tulkittavissa, ettei toimintatapa häntä suuremmin miellyttänyt, eikä hän välttämättä haluaisi yhden poikkeuksen jälkeen oletettavan, että hän olisi valmis tekemään sen ikään kuin automaattisesti useamman median kanssa. Asia onkin kaksipiippuinen. Yksityisyydensuojan heikentymisen voi toisaalta nähdä yleisesti hyväksyttynä seurauksena asioiden tuomisesta julkisuuteen, mutta samaan aikaan on mietittävä tarkkaan, missä raja suojan ja sen käytäntöjen suhteen menee. Tiilikka (2007, 455) huomauttaa, ettei ihmisen ”pitäisi joutua pelkäämään, että hän altistaa koko yksityiselämänsä julkiselle keskustelulle kertomalla yhdestä henkilökohtaisesta kokemuksestaan.” Urheilijaisä 1 ei sanomansa perusteella näin radikaalia pelkoa ollut kokenut eikä hän varsinaisesti tuonut esiin tapauksia, joissa hänen yksityisyydensuojaansa olisi tavalla tai toisella selkeästi loukattu. Hänen selkeästi negatiivissävytteinen kokemuksensa medioiden kyltymättömästä toimintakulttuurista antaa kuitenkin osaltaan pontimen toimintatapojen pohtimiselle. Millä volyyymilla medioiden itsensäkin on kannattavaa käsitellä – tai pyrkiä käsittelemään – ihmisten henkilökohtaisia asioita? Journalismin tai sananvapaudenkaan kannalta ei ole hedelmällistä, jos ihmiset alkaisivat pidättäytyä kertomasta yksityisasiastaan yksityisyydensuojan laajan menettämisen ja mediapyöryksen pelossa (Tiilikka, 2007, 456).

Tutkimukseen haastatellut huippu-urheilijat olivat siis kokeneet oman vanhemmuutensa käsittelyn journalistisessa urheilumediassa positiivisena. Toimittajan toiminta vaikuttaa haastattelu- ja käsittelykokemukseen merkittävästi, ja toiminnalla voi myös olla vaikutuksia siihen, miten syvällisesti ja monipuolisesti valittua aihetta saadaan lopulta käsiteltyä. Haastatellut urheilijat kokivat vanhemmuuden urheilumediakäsittelyn olevan yleisellä tasolla vanhemmuuden ja urheilun yhdistelmää kyseenalaistava. Kyseenalaistamisen koettiin kohdistuvan erityisesti naisurheilijoihin ja sen olevan osittain sidoksissa tuloksiin ja menestykseen. Yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta vanhemmuuden urheilumediakäsittelyn

ei kuitenkaan koettu merkittävästi vaikuttaneen omiin päätöksiin vanhemmuudesta ja perheen perustamisesta. Toisaalta urheilijoiden kommentteista myös välittyi tutkimuksenkin todellisuuskäsitystä – sosiaalista konstruktionismia – noudatteleva ajatus siitä, että käsittelyllä, sen tulokulmilla ja sen sävyllä voi olla konkreettisiakin vaikutuksia. Tutkimuksessa nousi esiin myös asioita varsinaisten tutkimuskysymysten ulkopuolelta. Haastatellut urheilijat kokivat urheilumedian ja median toiminnassa ylipäättään olevan erilaisia negatiivisia piirteitä, joista nousivat erityisesti esiin verkko-otsikointi ja sen klikkihakuisuus, tarkoitushakuinen käsittely sekä median ja urheilumedian niin sanottu uutishimo.

7 LOPUKSI

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten suomalaisten huippu-urheilijoiden vanhemmuutta käsitellään journalistisissa urheilumedioissa. Aiheeseen pureuduttiin haastatteleamalla urheilijoita heidän kokemuksistaan sekä heidän oman vanhemmuutensa käsittelyyn liittyen että vanhemmuuden käsittelystä ylipäätään suomalaisessa urheilumediassa. Nähdäkseni tutkimus onnistui tavoitteessaan, ja myös kaikkiin tutkimuskysymyksiin saatiin vastaus. Niukasti tutkitusta aiheesta saatiin uutta tietoa, ja ilmi tuli ennalta odottamattomiakin tuloksia. Voi olla, että tutkimusasetelma kirvoitti haastateltavia kertomaan muistakin aiheista kuin vanhemmuudesta tai urheilumediasta. Kun kokemuksia mediakäsittelystä tällä tavalla harvemmin kysytään, saatetaan kokea tarvetta sanoa hivenen varsinaisen aiheen ohi meneviäkin asioita ja ehkä erityisesti negatiivisia. Jotain asetelmaa ja aihetta kohtaan heränneestä innostuneisuudesta kertonee myös tutkimukseen pyydettyjen urheilijoiden erittäin iso suostumisprosentti. Lähetin kutsun tutkimukseen yhteensä seitsemälle urheilijalle, joista haastattelin lopulta viittä. Yksi urheilija suostui tutkimukseen, mutta aikataulullisista syistä haastattelu jouduttiin lopulta perumaan, ja yhdeltä tutkimukseen pyydetyltä en koskaan saanut vastausta kutsuun. Kukaan ei siis suoraan tutkimukseen osallistumisesta kieltäytynyt.

Spesifimmillä haastattelukysymyksillä olisi kenties saatu yhteneväisempää tietoa taustatutkimukseen peilaten – esimerkiksi siitä, ovatko naisurheilijat kokeneet äitiyttä nostetun liikaa esiin suhteessa heidän urheilemiseensa eli toisin sanoen ovatko he kokeneet joutuneensa toimimaan heidän urheilemistaan trivialisoivasta subjektipositivisesta käsin. En kuitenkaan halunnut ohjata kysymyksenasettelulla liikaa haastateltavien vastauksia ja jätin nämä kysymykset tarkoituksella kysymättä. Haastattelukysymyksiä kysyessä olisin voinut

joissain kohtaa olla tarkempi ja yhtenäisempi. Esimerkiksi eri sanojen tai sanamuotojen valinta kysymyksissä – joskin tahattomasti – saattoi vaikuttaa joihinkin vastauksiin ja siten tuloksiin. Esimerkiksi kysyessäni Urheilijaisä 1:ltä käsittelyeroista eri medioiden välillä tarkoitin eri urheilumedioita, mutta Urheilijaisä 1 päätyikin pohtimaan printtimedian ja television eroja. Litteraatista käy ilmi, etten tarkentanut kysymystä. En muista kyseistä hetkeä haastattelusta kovin tarkasti, mutta uskon, että koin Urheilijaisä 1:n huomiot mielenkiintoisiksi havainnoiksi, enkä siksi tarkentanut kysymystä jälkeinpäin. Printtimedian ja television erot eivät lopullisiin tuloksiin päätyneet, mutta kysymys tuotti lopulta myös erojen pohtimisen jälkeen materiaalia tuloskeskeisysteemaan, eli poikkeamasta oli lopulta hyötyäkin. Lisäksi huomasin jälkeinpäin poikenneeni alkuperäisestä haastattelurungosta siinä, että kysyin urheilijoilta mahdollisista käsittelyeroista vain urheilumedioiden ulkopuolella, enkä Urheilijaisä 1:tä lukuun ottamatta muualla kuin journalistissa medioissa kuten alun perin oli tarkoitus. Olin kysymyksessä kuitenkin kaikkien haastateltujen kohdalla johdonmukainen, ja Urheilijaisä 1:ltäkin kysyin käsittelykokemuksista urheilumedian ulkopuolella, joten en näe tilannetta tutkimuksen kannalta ongelmalliseksi. Nämä erehdykset havaitsin jälkeinpäin, mutta en kokenut niitä sellaisiksi, että olisin esimerkiksi käsittelyerokysymyksen kohdalla lähtenyt kontaktoimaan kaikkia urheilijoita uudelleen. Uskon vastaavanlaisten epähuomioissa tehtyjen erehdysten vaikutuksen olleen ylipäättään vähäinen tutkimuksen kokonaisuuden kannalta. Joskus kysymykset tulivat urheilijoille myös osittain eri järjestyksessä ja eri paikoissa haastatteluja, koska tietyistä asioista oli jo ehditty keskustella muiden kysymysten yhteydessä. Tämä lienee haastatteluissa ylipäättään normaalia, mutta halusin myös tilanteen tullen antaa urheilijoiden vapaalle puheelle tilaa, enkä sen vuoksi pysyttäytynyt jäykästi suunnitellussa kysymysjärjestyksessä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006b). Kysyin kuitenkin myös kaikilta haastatelluilta urheilijoilta kaikki suunnitellut kysymykset.

Laadullisessa tutkimuksessa on aina osittain läsnä tutkijan subjektiivisuus (Eskola & Suoranta, 1998; King ym., 2019). Teemoittelussa tämä tulee esiin esimerkiksi aineistoa analysoitaessa: tutkija tulkitsee haastateltavien sanoja ja tekee valintoja siitä, mitä teemoihin sisällytetään ja mitä ei. Analyysiprosessin avaamista ja havainnollistamista pidetäänkin yhtenä tärkeänä piirteenä arvioitaessa laadullista tutkimusta ja sen laadukkuutta. Analyysin avaamisen tarkoituksena on auttaa lukijoita ymmärtämään, miten eri johtopäätöksiin on tultu käsittelyssä olleesta datasta. (King ym., 2019.) Tätä olen pyrkinyt tekemään erittelemällä analyysini eri vaiheita sekä antamalla esimerkkejä koodauksestani ja teemoittelustani luvussa

4.2. Tulosluvussa halusin myös tuoda esille kysymäni kysymykset silloin, kun se oli tarkoituksenmukaista, jotta lukija voisi arvioida kysytyjen kysymysten vaikutusta haastateltujen urheilijoiden vastauksiin ja siten tutkimuksen tuloksiin.

Pyrin analysoimaan haastatteluaineiston niin laadukkaasti kuin mahdollista, mutta tiedän analyysiini jääneen myös hiottavaa. Tarkastaessani tutkielman kirjoittamisen loppupuolella haastateltavieni sitaatteja ja tekemääni analysointia huomasin koodanneeni joitakin koodeja samaan sitaattiin hivenen liian tiheästi, ja jälkikäteen ajateltuna niitä olisi voinut niputtaa yhdeksi koodiksikin. Katsoin, ettei yksittäisten koodien muokkaaminen olisi kuitenkaan vaikuttanut tutkimuksen tuloksiin merkittävästi. Koodauksen muutos joidenkin sitaattien osalta olisi myös vaatinut koko aineiston tarkkaa läpikäyntiä vielä uudelleen, ja tutkimuksen loppuvaiheessa ja sen valmistumisen aikarajoitteiden lähestyessä olisin joutunut tekemään tarkastuksen liiaksi hosuen. Siksikään en editointiin ryhtynyt. Nyt koodaus on myös tehty läpi haastatteluaineiston samalla tarkkuudella.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen tekoon liittyviä henkilökohtaisia sidoksia on usein tuotu ilmi, ja se antaa mahdollisuuden arvioida, miten sidokset ovat vaikuttaneet tutkimukseen ja sen tekemiseen (King ym., 2019, 176). Kertomalla itse aiemmin tekemistäni havainnoista tutkimusaiheeseen liittyen pyrin paitsi esittämään edes hieman tietoa isyyden käsittelystä ja suomalaisesta kontekstista, myös kertomaan avoimesti omasta positiostani aiheeseen nähden ja oletuksistani sen suhteen. Uumajassa tekemäni pienimuotoinen tutkimus herätti mielenkiintoni urheilijavanhemmuuden käsittelyyn, ja sen myötä päädyin myös tutkimaan aiheita tässä pro gradu -tutkielmassa. Sukupuolentutkimuksen opintoni ovat eittämättä muutenkin vaikuttaneet tämän tutkimuksen tekoon: opintojen kautta perehdyin esimerkiksi sosiaalisen konstruktionismin käsitteeseen, jota tässäkin tutkimuksessa käytin. Kannatan myös laajaa sukupuolten tasa-arvoa, mikä on osaltaan motivoinut tutkimusasetelmaa. Eskola ja Suoranta (1998, 17) ohjeistavat ainakin pyrkimään tunnistamaan omat esioletuksensa ja arvostuksensa ja muistuttavat, että ”objektiivisuus syntyy nimenomaan oman subjektiivisuutensa – tai monikossa subjektiivisuuksiensa – tunnistamisesta.” Tähän olen tutkimusraportissani parhaani mukaan pyrkinyt, ja antanut siten myös lukijalle mahdollisuuden arvioida tutkimukseni luotettavuutta.

Näen tutkimusaiheestani kumpuavan erityisesti kahdentyyppistä jatkotutkimusta. Ensinnäkin, tutkimukseeni haastateltujen urheilijoiden haastatteluissa rivien välistä luettavissa olleesta innostuksesta sekä hyvästä osallistumisprosentista päättelen, että juttujen kohteiden mediakäsittelykokemusten tutkiminen olisi hedelmällinen tutkimusasetelma.

Taajempaan julkisuudessa käsitellyillä henkilöillä innostuneisuus kertoa kokemuksistaan saattaa olla erityisen korkea. Kun julkisuus on esimerkiksi ammatin kautta erottamaton osa arkea, halukkuus reflektoida kokemuksiaan ja tavallaan antaa palautetta medialle voi olla korkea. Tämä korostunee, jos ja kun mahdollisuuksia tällaiseen kokemusten reflektointiin on julkisuuden henkilöilläkin vain harvoin, jos on lainkaan. Riippumatta mediakäsittelyn taajuudesta juttujen kohteiden kokemusten tutkiminen on relevanttia myös journalismin kannalta. Kokemusten perusteella journalismin tekijät saavat arvokasta tietoa mikrofonin toisella puolella olevien näkökulmasta, ja se antaa mahdollisuuden pohtia henkilökohtaisia toimintatapoja sekä koko alan toimintatapoja kokonaisuutena ja tarvittaessa muuttaa niitä. Nähdäkseni tämäkin tutkimus tuotti pohtimisen arvoista tietoa esimerkiksi siinä, miten urheilumedia urheilijoiden kokemuksen mukaan kyseenalaistaa urheilun ja vanhemmuuden yhdistelmää, vaikka urheilijat itse ovat kokeneet vanhemmuuden vaikutuksen olleen urheilulle positiivinen.

Toiseksi, huippu-urheilijoiden vanhemmuus ja sen käsittely (urheilu)mediassa tarvitsee ehdottomasti lisää sekä määrällistä että laadullista tutkimusta. Kansainvälisestäkin aiheen tutkimus oli varsin niukkaa, ja erityisen vaikeaa oli löytää taustatietoa urheilijaisyyden käsittelystä. Määrällinen tutkimus voisi selvittää esimerkiksi urheilijavanhemmuuden käsittelyn sukupuolijakaumaa: miten urheilijaisyyden ja urheilijaäitiyden käsittely vertautuu toisiinsa artikkelien määrässä ja annetussa palstatilassa. Suomalaista urheilujournalismia on tutkittu näin sukupuolinäkökulmasta aiemminkin (ks. esim. A. Laine, 2016; A. Laine & Kotilainen, 2020), ja näen, että urheilijavanhemmuuden tutkiminen samaan tapaan olisi tälle tutkimukselle luontevaa jatkoa. Laadullisella puolella vanhemmuuden urheilumediakäsittelyä olisi tärkeää tarkastella esimerkiksi diskurssi- tai kehysanalyysin keinoin. Minkälaisia merkityksiä urheilijavanhemmuudesta tuotetaan aihetta käsittelevissä jutuissa? Onko jutuissa viitteitä esimerkiksi vanhemmuus taakkana urheilemisen kannalta -diskurssista? Millaisia piirteitä jutuissa toistetaan tietyllä aikavälillä eli toisin sanoen millaisia kehyksiä urheilijavanhemmuudesta rakentuu? Tällainen sisällönanalyysi täydentäisi tätäkin tutkimusta, jossa on keskitytty urheilijoiden kokemuksiin vanhemmuuden urheilumediakäsittelystä.

KIRJALLISUUS

- Appleby, K. M., & Fisher, L. A. (2009). "Running in and out of Motherhood": Elite Distance Runners' Experiences of Returning to Competition after Pregnancy. *Women in Sport & Physical Activity Journal*, 18(1), 3–17.
- Boyle, R. (2006). *Sports journalism: Context and issues*. SAGE.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Burr, V. (2015). *Social constructionism* (3. ed). Routledge.
- Cooky, C., Messner, M. A., & Musto, M. (2015). It's Dude Time!: A Quarter Century of Excluding Women's Sports in Televised News and Highlight Shows. *Communication and Sport*, 3(3), 261–287.
- Dvorak, P. (2012, elokuuta 9). U.S. Olympic moms overcome hurdles, and have the killer abs and medals to prove it. *Washington Post*. https://www.washingtonpost.com/local/us-olympic-moms-overcome-hurdles-and-have-the-killer-abs-and-medals-to-prove-it/2012/08/09/5c3c29f0-e223-11e1-a25e-15067bb31849_story.html
- Ekengren, J., Stambulova, N. B., Johnson, U., Carlsson, I.-M., & Ryba, T. V. (2020). Composite vignettes of Swedish male and female professional handball players' career paths. *Sport in Society*, 23(4), 595–612.
- Entman, R. M., Matthes, J., & Pellicano, L. (2009). Nature, Sources, and Effects of News Framing. Teoksessa K. Wahl-Jorgensen & T. Hanitzsch (Toim.), *The handbook of journalism studies* (s. 446). Routledge.
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Finn, M., & Henwood, K. (2009). Exploring masculinities within men's identificatory imaginings of first-time fatherhood. *British Journal of Social Psychology*, 48(3), 547–562.
- Finnpanel. (2019). *Finnpanel—TV-mittaritutkimus*. <https://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/kk/ohjryh/2019/10/urheiluohjelmat.html>
- Foucault, M. (2002). *The archaeology of knowledge*. Routledge.
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2000). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Yliopistopaino.
- Hirvonen, H. (2022, maaliskuuta 16). *Mia Heikuri, 35, palasi huippu-urheiluun nopeasti synnytyksen jälkeen ja pani kaikki säästönsä peliin, jotta voisi urheilla ammattimaisesti*. Yle Urheilu. <https://yle.fi/urheilu/3-12348042>

Hirvonen, H., & Kössö, T. (2020a, lokakuuta 3). *Ylen kysely paralympiakävijöille: Yli puolet vastaajista on kärsinyt mielenterveyden häiriöstä – epäasiallinen kohtelu yksi yleisimmistä syistä ongelmien taustalla*. Yle Urheilu. <https://yle.fi/urheilu/3-11576781>

Hirvonen, H., & Kössö, T. (2020b, lokakuuta 3). *Yli 70 suomalaista huippu-urheilijaa kertoo mielenterveyden häiriöstään – Ylen kysely: Huippu-urheilun raadollisuus aiheuttanut monelle vakavia ongelmia*. Yle Urheilu. <https://yle.fi/urheilu/3-11575030>

Itkonen, H., Ilmanen, K., Matilainen, P., & Jaskari, L. (Toim.). (2008). *Media urheilun tulkkina ja tekijänä*. Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteiden laitos.

Jaakkola, M. (2013). *Hyvä journalismi: Käytännön opas kirjoittajalle*. Kansanvalistusseura.

Julkisen sanan neuvosto. (2014). *Journalistin ohjeet ja liite*. https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/

Kane, M. J., LaVoi, N. M., & Fink, J. S. (2013). Exploring Elite Female Athletes' Interpretations of Sport Media Images: A Window Into the Construction of Social Identity and "Selling Sex" in Women's Sports. *Communication and Sport*, 1(3), 269–298.

Kankaanmäki, E. (2020). *Naisten toissijaisuus urheilumediassa – Tutkimus Helsingin Sanomien urheilu-uutisoinnista tammikuussa 2017. Pro gradu -tutkielma*. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/316391>

Kantola, A., Moring, I., & Väliaverron, E. (Toim.). (1998). *Media-analyysi: Tekstistä tulkintaan*. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

King, N., Horrocks, C., & Brooks, J. (2019). *Interviews in qualitative research* (2nd edition). SAGE Publications Ltd.

Koivisto, N. (Toim.). (2005). *Miehet ja naiset numeroina liikunnassa ja urheilussa: Selvitys miesten ja naisten asemasta suomalaisessa liikuntakulttuurissa*. Suomen liikunta ja urheilu.

Kuisma, J. (2022, maaliskuuta 21). *29-vuotias suomalaisurheilija sai lapsen – sitten apuraha katkesi: "Koen syrjintää johtuen äitiydestä"*. Iltasanomat. <https://www.is.fi/urheilu/art-2000008696278.html>

Laine, A. (2011). *Urheilujournalismin Suomi-Ruotsi -maaottelu: Vertaileva tutkimus suomalaisten ja ruotsalaisten iltapäivälehtien Ateenan 2004 ja Torinon 2006 olympia-uutisoinnista*. Edita.

Laine, A. (2016). *Gender Representation of Athletes in Finnish and Swedish Tabloids: A quantitative and qualitative content analysis of Athens 2004 and Turin 2006 Olympics coverage*. Nordicom. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/51991>

Laine, A., & Kotilainen, S. (2020). *Painetun sanomalehden urheilu-uutisointi ennen internetiä ja monikanavajulkaisemisen aikakaudella: Määrällinen tarkastelu Iltalehden Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 talviolympia-uutisoinnista*. Kulttuurintutkimuksen seura. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/73470>

- Laine, A., & Turtiainen, R. (2018). Urheilujournalismi vallan vahtikoirana? : Tapauskohtaisessa tarkastelussa huippu-urheilun muutostyötä käsittelevä uutisointi suomalaisissa sanomalehdissä. *Media ja viestintä*, 41(4), 280–231.
- Laine, A., & Välimäki, E. (2012). Helsingin Sanomien urheilu-uutisoinnin ominaispiirteet – tapauskohtaisessa tarkastelussa vuoden 2009 tennisjutut. *Liikunta & Tiede*, 49(6), 8.
- Laine, J. (2018, huhtikuuta 13). *Nuori Heta Korpivaara itki monta tuntia lennolla Yhdysvaltoihin, nyt kaiken kokenut ammattilainen nauttii elämästään Suomessa: ”Hän on maailman paras asia omassa elämässä”*. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005640622.html>
- Lehtonen, J. (2007). Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuteen liittyvä syrjintä. Teoksessa *Syrjintä Suomessa 2006* (ss. 18–65). Ihmisoikeusliitto.
- Manner, P., & Visuri, R. (2021, helmikuuta 6). *Lotta Harala harkitsee korvausvaatimuksia lisäravinnevalmistajalta dopingrikkeensä takia – ”Kreatiini oli loppumaisillaan, sillä mieheni alkoi myös käyttää”*. Yle Urheilu. <https://yle.fi/urheilu/3-11776747>
- McGannon, K. R., Curtin, K., Schinke, R. J., & Schweinbenz, A. N. (2012). (De)Constructing Paula Radcliffe: Exploring media representations of elite running, pregnancy and motherhood through cultural sport psychology. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(6), 820–829.
- McGannon, K. R., Gonsalves, C. A., Schinke, R. J., & Busanich, R. (2015). Negotiating motherhood and athletic identity: A qualitative analysis of Olympic athlete mother representations in media narratives. *Psychology of Sport and Exercise*, 20, 51–59.
- McGannon, K. R., McMahon, J., Schinke, R. J., & Gonsalves, C. A. (2017). Understanding Athlete Mother Transition in Cultural Context: A Media Analysis of Kim Clijsters’ Tennis Comeback and Self-Identity Implications. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 6(1), 20–34.
- McGannon, K. R., McMahon, J., & Price, J. (2018). Becoming an athlete father: A media analysis of first time father tennis star Andy Murray and the implications for identity. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 16(6), 670–687.
- Moesch, K. (2012). Reasons for Career Termination in Danish Elite Athletes: Investigating Gender Differences and the Time-point as Potential Correlates. *Sport Science Review (București)*, 21(5–6), 49–68.
- Mäkelä, A. (2007). Muuttuva naiskuva: Naisyleisurheilu Helsingin Sanomissa vuosien 1983 ja 2005 MM-kisoissa. Teoksessa *Vanhat mestarit* (ss. 73–85). Minerva.
- Nieminen, H., & Pantti, M. (2012). *Media markkinoilla: Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen* (3. uud. p). Vastapaino.
- Nylund, M. (2009). Lohkaisujen politiikka: Haastattelusta televisiouutiseen. Teoksessa E. Välvirronen (Toim.), *Journalismi murroksessa*. Gaudeamus Helsinki University Press.

Paasi, J. (2019, joulukuuta 9). *Mitä jääkiekon suurimmalle ongelmalle pitäisi tehdä?* | *Audio Areena*. <https://areena.yle.fi/audio/1-4373458>

Paasonen, S. (2012). Sukupuoli ja representaatio. Teoksessa T. Juvonen, L.-M. Rossi, & T. Saresma (Toim.), *Käsikirja sukupuoleen* (ss. 39–49). Vastapaino.

Palmer, R. A. (2017). The Journalist and the Murderer revisited: What interviews with journalism subjects reveal about a modern classic. *Journalism (London, England)*, 18(5), 575–591.

Pirinen, R. (2006). *Urheileva Nainen lehtiteksteissä*. Tampere University Press : Taju [jakaja].

Pitkänen, H., & Hirvonen, H. (2021, joulukuuta 8). *Isyys opetti Lassi Torisevalle, 27, tärkeän asian elämästä – siksi hän osaa suhtautua uransa kovimpaan paikkaan salibandyn MM-kotikisoissa*. Yle Urheilu. <https://yle.fi/urheilu/3-12219284>

Pänkäläinen, S. (1998). *Suomalainen urheilujournalismi*. Liikuntatieteellinen seura.

Reponen, J.-P. (2018, lokakuuta 19). *Treeni maistuu vaikka aamuviideltä – Merja Rantanen palaa kolmannen kerran äitiyslomalta suunnistusmaajoukkueeseen: ”Olen itkenyt sen jälkeen, kun olen tajunnut juoksevani”*. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005869462.html>

Ronkainen, N. J., Watkins, I., & Ryba, T. V. (2016). What can gender tell us about the pre-retirement experiences of elite distance runners in Finland?: A thematic narrative analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 22, 37.

Rowe, D. (2004). *Sport, culture and the media: The unruly trinity* (2nd ed). Open University Press.

Räisänen, U. (2003). Masentuneet nuoret mediassa: Riskiryhmiä ja masennuksen orjia. Teoksessa T. Modinos & A. Suoninen (Toim.), *Merkkillinen media: Tekstit nuorten arjessa* (s. 226). Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/UllaRaisanen.pdf>

Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006a). *Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]*. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html

Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006b). *Teemahaastattelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]*. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006c). *Teemoittelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]*. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Sipilä, A.-J., & Karttunen, A. (2022, huhtikuuta 9). *Noora Vuorela on nuori äiti, joka lumoutuu aamuisin hitsaamisesta telakalla – iltaisin hän torjuu Suomen mestaruudesta: ”Nautin tosi paljon”*. Yle Urheilu. <https://yle.fi/urheilu/3-12397931>

Sundelin, S.-P. (2019, huhtikuuta 6). *Urheilu on ympäristön kannalta järjenvastaista toimintaa – mutta se voi olla osa ilmastomuutoksen ratkaisua*. Iltä-Sanomat. <https://www.is.fi/urheilulehti/parhaat/art-2000006060102.html>

Talvio, M., & Klemola, U. (2017). *Toimiva vuorovaikutus*. PS-Kustannus.

Tekavc, J. (2017). *Investigation into Gender Specific Transitions and Challenges Faced by Female Elite Athletes*. Vubpress.

Tekavc, J., Wylleman, P., & Cecić Erpič, S. (2020). Becoming a mother-athlete: Female athletes' transition to motherhood in Slovenia. *Sport in Society*, 23(4), 734–750.

Tiilikka, P. (2007). *Sananvapaus ja yksilön suoja: Lehtiartikkelin aiheuttaman kärsimyksen korvaaminen*. Talentum Media.

Tilastokeskus. (2020, syyskuuta 11). *Sateenkaariperheiden määrä kasvaa – osa perheistä jää tilastoissa yhä piiloon | Tieto&trendit*. Tilastokeskus. <https://www2.stat.fi:443/tietotrendit/artikkelit/2020/sateenkaariperheiden-maara-kasvaa-osa-perheista-jaa-tilastoissa-yha-piiloon/>

Virtanen, A. (2018, marraskuuta 15). *Teemu Pukki kertoo, mikä teki hänestä lopulta paremman pelaajan – yksi tekijöistä on isyys*. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005900966.html>

Virtanen, A. (2020, helmikuuta 15). *”Nyt multa meni pata jumiin” – HS:n haltuunsa saamat ääniviestit paljastavat, kuinka luisteluvalmentaja Mirjami Penttinen raivoaa nuorille luistelijoille*. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006408388.html>

Yle. (2017). *Yle edistää tasa-arvoa urheilusisällöissään kolmella uudella tavalla* [Text]. Yle. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/07/07/yle-edistaa-tasa-arvoa-urheilusisalloissaan-kolmella-uudella-tavalla>

Yläjärvi, E., & Ubaud, A. (2018, maaliskuuta 8). *Naisten osuus HS:n jutuissa on kolmannes, ja se on liian vähän – Sitoudumme edistämään tasa-arvoa, laskuri kertoo HS:n tilanteen reaaliajassa*. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005594582.html>

LIITE: TUTKIMUSHAASTATTELUIJEN HAASTATTELURUNKO

TAUSTAKYSYMYKSET

- Miten monta lasta sinulla on? Minkäikäisiä, milloin syntyneet?
- Minkä ikäinen olit itse lapset saadessasi ja minkälaisessa vaiheessa urasi oli?
- Olivatko lapsi/et tarkkaan suunniteltuja?

JOURNALISTINEN KÄSITTELY

- Miten paljon sinua ja vanhemmuuttasi on käsitelty journalistisessa urheilumediassa? Entä muualla?
- Minkälaisia kokemuksia sinulla on haastatteluista, joissa on käsitelty vanhemmuuttasi? Minkälaisia esimerkkejä olet tähän tuonut esiin? (ennakkoon pyydetty kolme juttua)
- Hyvät ja huonot haastattelukokemukset: mitä on tehty, miten, miltä se tuntui ja miksi?
- Onko käsittelyssäsi noussut esiin joitain yhteneväisiä tai eroavia tekijöitä eri medioiden välillä?
- Minkälaisia kokemuksia sinulla on julkaistuista jutuista niiden haastatteluihin peilattuna tai ylipäätään?
- Onko joskus kysytty vanhemmuudesta, mutta se kohta ei ole päätynyt julki?
- Onko julkaistuissa jutuissa tullut esiin kysytyjen asioiden tarkoituksenhakuista käsittelyä?

- Oletko itse ottanut vanhemmuutta esiin haastatteluissa? Miten toimittajat ovat ottaneet aiheen esiin?
- Jos samassa haastattelussa on käsitelty useita eri teemoja, onko vanhemmuusaihe noussut haastattelussa luontevasti esiin, vai onko haastattelija “väkisin” halunnut puhua siitä?
- Miten helppoa tai hankalaa sinun on ollut kertoa vanhemmuudesta?
- Millä tavoin toimittajien toiminta on vaikuttanut halukkuuteesi tai haluttomuuteesi kertoa aiheesta?
- Minkä takia olet halunnut avata tai lopulta päätyneet avaamaan vanhemmuuttasi ja perhe- tai yksityiselämäsi?

- Minkälainen vaikutelma sinulle on jäänyt toimittajien ja urheilumedian suhtautumisesta huippu-urheilijoiden vanhemmuuteen? Millä tavoin ja mistä suhtautuminen on tullut ilmi?

- Minkälainen kokemuksesi on vanhemmuuden käsittelystä urheilumediassa ylipäätään?
Oletko huomannut eroja sukupuolten välillä?

JOURNALISTISEN KÄSITTELYN VAIKUTUKSET

- Miten vanhemmuuden käsittely urheilumediassa on vaikuttanut omaan ajatteluusi ja valintoihisi ajatellen perheen perustamisen ja lapsiperhe-elämän yhdistämistä urheilu-uraan?
- Onko vanhemmuudesta ja/tai sen käsittelystä urheilumediassa puhuttu muiden urheilijoiden keskuudessa?
- Käsittely muualla kuin journalistisissa medioissa tai urheilumedioiden ulkopuolella – onko niissä ollut eroja urheilumediaan verrattuna?
- Onko aiheen käsittelystä unohtunut joku oleellinen näkökulma?